

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Brno 2010

Eva Nekoksová, DiS.

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

Informační technologie a generace 50+

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:

Doc. Dr. Stanislav Balík, PhD.

Vypracoval:

Eva Nekoksová, DiS.

Brno 2010

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Informační technologie a generace 50+“ zpracovala samostatně a použila jsem jen literaturu uvedenou v seznamu literatury, který je v práci uveden.

Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

Břeclav 20.4. 2010

.....

Eva Nekoksová, DiS.

Poděkování:

Děkuji Doc. Dr. Stanislavu Balíkovi, PhD. za vedení bakalářské práce a cenné rady po celou dobu studia. Mé poděkování patří i celému vzorku lidí, kteří se podrobili dotazníkovému a výzkumnému šetření. Hlavně však děkuji svému příteli a své rodině, že mi byli při studiu vždy oporou.

Obsah

Úvod.....	2
Teoretická část.....	3
I. Demografické údaje	3
1.1 Výklad pojmů.....	3
1.2 Prognóza obyvatelstva České republiky do roku 2065	5
1.3 Prognóza stárnutí populace	6
1.4 Národní program přípravy na stárnutí.....	7
1.5 Dílčí závěr	8
II. Potřeby generace 50+.....	9
2.1 Popis generace 50+.....	9
2.2 Využití IT u generace 50+.....	11
2.3 IT a domácnosti seniorů	13
2.4 IT a senior centra.....	15
2.5 IT a starší generace ohrožená nezaměstnaností.....	17
2.6 Dílčí závěr	18
III. Nabídka pro generaci 50+	19
3.1 Specifika přístupu ke generaci 50+	19
3.2 Vzdělávání starší generace v počítačové gramotnosti.....	20
3.3 Nabídka IT techniky pro starší generaci	23
3.4 Dílčí závěr	25
Praktická část.....	26
IV. Dotazníkové šetření používání PC v domácnostech.....	26
4.1 Formulování problému, způsob zjišťování	26
4.2 Popis dotazníku, metody zpracování.....	26
4.3 Interpretace výsledků	28
V. Práce se vzorkem seniorů.....	34
5.1 Formulování problému.....	34
5.2 Práce se seniorem	34
5.3 Dílčí závěr	37
Závěr.....	39
Resumé.....	41
Anotace.....	42
Annotation.....	42

Klíčová slova.....	42
Keywords	42
Literatura a prameny	43
Seznam příloh.....	44

Úvod

V současné době a nejen v České republice lze sledovat stále větší fenomén tzv. stárnoucí populace. Demografická prognóza české populace do budoucnosti (do roku 2030) předpokládá vzestup počtu seniorů o 40-80 %. Očekává se prodloužení střední délky života až o 4 roky u obou pohlaví, počet osob nad 65 roků tak bude tvořit 23 až 25 % celé populace. Při pokračování tohoto trendu bude v ČR v roce 2050 populace nad 60 roků 40%; nad 65 roků 33% atd. S tímto fenoménem bude dříve nebo později nutné počítat ve většině oborů lidské činnosti.

V rámci mé pracovní činnosti v oboru nabídky software a IT techniky se snažíme tento jev analyzovat již dnes. Zajímáme se o využití těchto produktů ve dvou směrech. Jeden směr je zaměřen na domácnosti seniorů v důchodovém věku a senior centra, druhý směr se orientuje na starší generaci ohroženou více nezaměstnaností, často z důvodu nízké počítačové gramotnosti. Pro zjednodušení jsem celý tento segment obyvatel nazvala generace 50+.

Nelze zastírat, že důvod zájmu o tuto část populace je hlavně ekonomický a to zvýšení penetrace výpočetní techniky nejen v domácnostech, ale i v zařízeních pro seniory. Tj. zvýšení prodeje software, hardware a souvisejících služeb lidem starší generace a to hlavně těm, kteří dosud počítač nevlastnili, případně mají s ním minimální zkušenosti.

Problém v nabídce IT této generaci 50+ spočívá ve velmi odlišné koncepci prodeje a celkového přístupu než běžným uživatelům, se kterými se prodejci IT většinou setkávají. Bakalářská práce má přispět informacemi ke zpracování většího projektu, který pomůže zvýšit penetraci IT do tohoto segmentu zákazníků, tak aby všechny strany projektu byly spokojeny.

Cílem bakalářské práce je analyzovat vztah generace 50+, tj. lidí ve věku nad 50 let k informačním technologiím, se zaměřením na využití počítačů v domácnostech, seniorských centrech a domovech důchodů. Pomocí testování na malém vzorku zjistit nejvhodnější způsob oslovení a edukace v počítačové gramotnosti u generace 50+.

Získané informace v praxi využít při zpracování projektů, které umožní starší generaci obzvláště tzv. prvouživatelům bez obav a k plné spokojenosti využívat výhod počítačů resp. všech běžných informačních technologií.

Výsledek této práce má přispět získanými informacemi a provedenými testy k nalezení vhodné komunikace a optimální nabídky informačních technologií pro starší generaci.

Teoretická část

I. Demografické údaje

Pro uvedení do problematiky této práce, považuji za vhodné vysvětlit základní pojmy a uvést ve zkrácené formě statistické a demografické údaje týkající se tématu.

1.1 Výklad pojmů

Stárnutí - Pojem stárnutí je třeba rozlišovat na úrovni jednotlivce a populace.

- a) U **jednotlivce** znamená stárnutí biologický proces, kterým je organismus modifikován od narození do smrti, jednoduše chápáno, je to zvyšování věku jednotlivce. Výraz "biologický věk" poukazuje na objektivní stav fyzického vývoje či degenerace. Jinými slovy, stárnutí lidského organismu je permanentní a omládnutí není možné.
- b) **Stárnutí v demografickém smyslu** se naopak týká celé populace a oproti jednotlivci může stárnoucí populace omládnout zvýšením podílu mladých věkových skupin. K demografickému stárnutí dochází v důsledku změn v charakteru demografické reprodukce a mění se při něm zastoupení dětské a postreprodukční složky v populaci. Může být vyvoláno dvěma faktory. Prvním je relativní zpomalení růstu mladších věkových skupin, které je většinou výsledkem poklesu úrovně plodnosti a porodnosti. Tento typ stárnutí se nazývá "stárnutí v základně věkové pyramidy". Druhým faktorem je zrychlení růstu počtu osob ve starším věku, které je důsledkem rychlejšího snižování měr úmrtnosti ve vyšším věku. To vede k prodlužování naděje dožití a tím k častějšímu dožívání se vyššího a vysokého věku. V tomto případě jde o typ "stárnutí ve vrcholu věkové pyramidy". Obvykle však oba uvedené typy probíhají současně.

Demografie - je vědní obor, který zkoumá reprodukci lidských populací. Tím se liší od řady jiných oborů, které také mají za objekt svého zájmu lidské populace. Předmětem jejího studia je demografická reprodukce = obnova lidských populací rozením vymíráním. Změny počtu obyvatel a populační přírůstek jsou tedy základními tématy demografie. Početní stav obyvatelstva přímo ovlivňují: proces porodnosti (narození), úmrtnost (úmrtí) a prostorová mobilita (stěhování). Demografie hledá

na jedné straně obecné pravidelnosti a zákonitosti reprodukce lidských populací a na druhé straně jejich specifické projevy u konkrétních populací.

Mainstream – hlavní střední proud, směr, linie názoru – je obecné označení většinově přijatelných názorů. Označuje něco co je normální a běžné, známé široké veřejnosti, přístupné všem.

Ageismus - (age-anglicky věk) je definován nejčastěji jako apriorní vyřazování starších lidí z různých aktivit, z činností, které vyžadují zvýšenou odpovědnost, pozornost nebo z vedoucích a nadřízených pozic pod dojmem, že nebudou schopni kvalifikovaně rozhodovat a adekvátně jednat. Vyjadřuje obecně sdílené přesvědčení o nízké hodnotě a nekompetentnosti stáří.

Gender - z lat. genus, generis a znamenalo i v angličtině původně rod, včetně gramatického rodu. Když se hledal protějšek k (biologickému) rozlišení pohlaví (angl. sex), dostalo slovo gender specifický význam kulturního odlišení mužů a žen a v tomto významu přešlo i do mnoha jiných jazyků. Gender je sociální konstrukt. Kultura a společnost působí rozdílně na muže a ženy, což vede k sociálně konstruovaným rozdílům v jejich chování, očekávání či postojích. Tyto rozdíly nejsou univerzální, v různých společnostech a v různých dobách se významně liší.

Informační společnost - je termín používaný v souvislosti se zaváděním a rozvojem nových, především informačních a komunikačních technologií a systémů (internet, mobilní telefony, elektronické obchodování atd.) do nejrůznějších oblastí každodenního života.

Statistika informační společnosti má za cíl popsat na jedné straně produkci (nabídku) moderních informačních a komunikačních technologií (ICT výrobky a služby, ICT sektor) a na druhé straně rozšíření, míru a způsob využívání těchto technologií a systémů v jednotlivých sektorech společnosti (podniky, domácnosti, veřejná správa, školství a zdravotnictví).

Informační a komunikační technologie - (dále jen ICT nebo IT) obecně zahrnuje technologie, systémy, aktivity a procesy, které se podílejí na zobrazení, zpracování, skladování a přenosu informací a dat elektronickou cestou.

Hardware - Hardware (z anglického významu „železářské zboží“ nebo také „nářadí“, počítačový hardware je pak „computer hardware“) označuje veškeré fyzicky existující technické vybavení počítače na rozdíl od dat a programů (označovaných jako software). Hardware jsou součástky počítače, bez nichž by nebyl schopen pracovat. Jsou to elektronické součástky, které jsou na základové jednotce někdy nazývané základová deska, motherboard nebo mainboard. Základová deska je základní hardware většiny počítačů. Samotná hranice mezi softwarem a hardwarem však není nijak ostrá – existuje tzv. firmware, což je název pro programy napevno vestavěné v hardware.

Software - též programové vybavení, je v informatice sada všech počítačových programů používaných v počítači, které provádějí nějakou činnost. Software lze rozdělit na systémový software, který zajišťuje chod samotného počítače a jeho styk s okolím a na aplikační software, se kterým buď pracuje uživatel počítače, nebo zajišťuje řízení nějakého stroje. Software je dá se říci protiklad k hardware.

Internet - je celosvětový systém navzájem propojených počítačových sítí („sítí sítí“), ve kterých mezi sebou počítače komunikují pomocí rodiny protokolů TCP/IP. Společným cílem všech lidí využívajících Internet je bezproblémová komunikace (výměna dat).

1.2 Prognóza obyvatelstva České republiky do roku 2065

Prognóza populačního vývoje České republiky byla sestavená Borisem Burcinem a Tomášem Kučerou s použitím klasického kohortně komponentního modelu populačního vývoje. Vychází z definitivních výsledků Sčítání lidu, domů a bytů 2001 a je pokračováním předcházejících prognóz z let 1993, 1995, 1998, 2000 a 2002. Horizontem prognózy je rok 2065 a prognóza byla vydaná ve třech variantách - střední (nejpravděpodobnější), nízké a vysoké (jež jsou pomyslnými hranicemi, které by budoucí vývoj neměl překročit). Výsledky ukazují, že po celé období prognózy budou počty zemřelých osob vyšší než odpovídající počty narozených a růst úbytku obyvatelstva přirozenou měnou bude nabírat na intenzitě. Migrací bude kompenzován tento nepříznivý vývoj přirozenou měnou jen po omezenou dobu, proto počet obyvatel České republiky v budoucnosti pravděpodobně poklesne pod současnou úroveň a jako celek bude obyvatelstvo zcela jistě stárnout. Ekonomický potenciál vyjádřený rozsahem zdrojů pracovních sil bude trvale slábnout a jedinou částí populace, která početně

poroste, se stane obyvatelstvo ve věku 65 a více let (počty seniorů ve vyšších věkových skupinách porostou výrazněji než v nižších a počty nejstarších občanů se tak mnohonásobně zvýší).

Změny věkové struktury a stárnutí obyvatelstva

Hlavní výsledky prognózy týkající se změn věkové struktury obyvatel potvrzují, že v nadcházejících letech bude základním rysem vývoje obyvatelstva jeho další stárnutí. Podle očekávání odpovídajících střední variantě prognózy by se průměrný věk naší populace měl postupně zvýšit z 39,1 roku v roce 2002 na 41,1 roku v roce 2010 a následně až na 47,7 roku v roce 2065.

Podíl obyvatel v předproduktivním věku poklesne podle střední varianty z 15,6 % v roce 2002 na 14,3 % v roce 2010 a 13,7 % v roce 2065 (dle varianty nízké na 13,7 %, resp. 12,4% a dle varianty vysoké na 14,3 %, resp. 14,9 %). Podíl obyvatel ve věku poproduktivním naopak vzroste z 20,4 % v roce 2002 na 22,5 % v roce 2010 a 35,7 % v roce 2065 (dle varianty nízké na 22,7 %, resp. 37,9% a dle varianty vysoké na 22,6 %, resp. 34,7 %).

Nejvýraznějšími změnami projdou nejstarší věkové skupiny. Počet obyvatel ve věku 75 a více let bude v horizontu prognózy více než trojnásobný a nejstarších seniorů by mělo být dokonce osmkrát více než v roce 2002.

1.3 Prognóza stárnutí populace

Podle demografické prognózy zpracované Českým statistickým úřadem bude v roce 2050 žít v České republice přibližně půl milionu občanů ve věku 85 a více let (ve srovnání s 101 718 v roce 2006) a téměř tři miliony osob starších 65 let (31,3 %).

Naděje dožití při narození bude v roce 2050 činit 78,9 let pro muže a 84,5 pro ženy (oproti 73,4 let pro muže a 79,7 let pro ženy v roce 2006).

Předpokládá se, že v období let 2000 až 2050 se v hospodářsky vyspělých zemích zvýší podíl lidí ve věku 80 a více let třikrát, avšak počet stoletých a starších 15,5 krát.

Úhrnná plodnost v první polovině roku 2007 činila 1,4 živě narozených dětí na jednu ženu v reprodukčním věku a překonala tak hranici 1,3 považovanou za velmi nízkou úroveň. Plodnost však stále zůstává na nízké, v dlouhodobém pohledu prostou reprodukci populace nezajišťující úrovni.

Polovina života stále většího počtu lidí se odehraje ve věku nad 50 let. Demografické stárnutí bylo označeno také jako tichá revoluce. Je třeba se zamyslet nad tím, zda naše

instituce, prostředí, způsob myšlení i života jsou připraveny na pozvolný, ale jistý příchod společnosti dlouhověkosti.¹

1.4 Národní program přípravy na stárnutí

O uvědomování si závažnosti trendu stárnutí populace vypovídá i USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY ze dne 9. ledna 2008 č. 8 o Národním programu přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012. Popis programu je obsažen v části III materiálu č.j. 1878/07.

Vláda si ve svém programovém prohlášení stanovila za jednu z priorit věnovat zvýšenou pozornost kvalitě života ve stáří. K zajištění vyšší kvality života ve stáří v kontextu demografického stárnutí jsou nezbytné koncepční změny a přijetí opatření v různých oblastech. Co učiníme nyní, významně ovlivní kvalitu života ve stáří budoucích generací a nás všech. Nevyužití příležitostí a nereagování na výzvy, které významná demografická změna přináší, může vést k neefektivním politikám a k nesenzitivním službám, které nevyužívají potenciál a nezohledňují potřeby a aspirace rostoucího podílu a počtu starších lidí. Koncepční a preventivní řešení jsou levnější a efektivnější.

Tento program stanovuje základní předpoklady pro to, aby bylo vytvořeno podpůrné, integrující a vstřícné prostředí. Jeho cílem je podpořit solidaritu a soudržnost mezi generacemi a zájem o situaci, těžkosti a preference starších lidí v České republice, zvýšit subjektivní a objektivní bezpečí a ochránit práva zranitelných skupin starých lidí. Program navazuje na Národní program přípravy na stárnutí na období let 2003 až 2007 a na zkušenosti s jeho realizací. Stanovuje priority a opatření na pět let. V roce 2012 bude vyhodnocen a revidován. Stanovené základní prioritní směry by však měly mít dlouhodobější platnost.

---

¹ Převzato z <http://www.mpsv.cz/cs/> Národní program přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012 (Kvalita života ve stáří).

1.5 Dílčí závěr

Dle dostupných statistik a studií, jejichž výsledky jsou v této části práce ve zkrácené formě prezentovány, nás v následujících období čekají změny ve složení populace, na které se bude muset připravit nejen síť sociální služeb a institucí, ale také komerční - podnikatelská sféra chce-li na tomto rostoucím trhu uspět.

V Národním programu přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012 je uvedeno: „Pokud lidé starší 65 let budou tvořit třetinu populace, přestává mít smysl rozlišovat mezi službami a produkty pro seniory a pro neseniory. Všechny služby a produkty, nejen specifické služby pro seniory, musí vyhovovat také potřebám, omezením a preferencím starších lidí.“

Ve své práci se pokusím nad touto myšlenkou zamyslet a částečně jí vyvrátit, neboť můj názor je, že alespoň v následujících pěti až sedmi letech má smysl v rámci IT trhu věnovat pozornost specifickým produktům a službám pro seniory.

II. Potřeby generace 50+

2.1 Popis generace 50+

Populace nad 50 let věku v roce 2008 představuje téměř 36% všech lidí v ČR. Zastoupení osob nad 65 let věku pak činilo 15%. Ženy zaznamenaly vyšší podíl v obou kategoriích. V této době také připadá v ČR na 100 vdovců přibližně 528 žen. Ve všech věkových kategoriích vdovy nad vdovci převažují.

Generace 50+ označují pro svou potřebu populaci obyvatel narozených cca v letech 1930 – 1960 tj. ženy a muže ve věku padesát až osmdesát let. Jedná se jen o orientační stanovení hranic, v jejichž rozmezí očekávám stále ještě přístupnost jedince ke změnám a zájem o vlastní rozvoj. Věk však nutně nemusí determinovat etapu života či jeho kvalitu a nelze jej použít k určování sociálního věku, kde je znak věku propojen se sociální rolí, chováním a očekáváním na tuto roli vázaným. Sociální věk se váže na jednotlivé životní etapy a fáze (od raného dětství přes pubertu, dospělost, důchodový věk ke stáří), jejichž časové a věkové proporce jsou historicky proměnlivé.

Kromě obecné otázky stárnutí nejsou lidé nad 50 let v žádném případě homogenní skupinou. Tato skupina je rozmanitá a segmentovaná v závislosti na genderu, etnické příslušnosti, zdravotním postižení, sexuální orientaci a životní etapy, do níž se sami zařazují.

Obecně lze však říci, že čím jsme starší tím je naše komfortní zóna menší – tj. klesá naše ochota přizpůsobovat se, vyžadujeme více „pohodlí“, klesá naše tvořivost, zhoršuje se smyslové vnímání, paměť a fluidní inteligence. Starší lidé jsou většinou méně zaujatí okolím a soustředí se více na sebe a své problémy, mohou reagovat s větší afektem, jsou přecitlivější. Postupně ubývá původních společenských vztahů působením změn v zaměstnání, odchod do důchodu, úmrtí věkově blízkých lidí. Rodina se postupně vzdaluje – dospělé děti se stěhují, mají dost svých vlastních zájmů, koníčků a problémů, vnuci nemají potřebu prarodiče potkávat, pokud si nemají co říci, nebo zde není společný zájem. Z vlastní zkušenosti vím, že platí přímá úměra čím více stesků, stížností a negativ se na mě za návštěvu u rodičů a prarodičů naválí, tím méně se mi chce návštěvu brzy opakovat. Často platí, čím více mají starší lidé, volného času, tím méně vědí jak s ním naložit.

Zaměřím-li se na tu část generace 50+, která je již v důchodovém věku, tak z dostupných zdrojů získám následující informace. Český senior se podle svých činností jeví jako individualista – tj. do velké míry preferuje individuální činnosti. Tráví tři čtvrtiny svého času ve své domácnosti. Přestože se rád a často setkává s blízkými, snaží se zůstat co nejvíce nezávislý.

V žebříčku aktivit se nejvíce lidé věnují sledování televize, četbě novin a časopisů. Následuje setkávání s příbuznými a známými, práce na domácím hospodářství nebo v domácnosti. A pak další rozmanité koníčky a četba knih. K oblíbeným činnostem patří i vycházky a sportovní činnosti, další aktivity se vyskytují výjimečně, i proto že jsou závislé na specifických zálibách a postojích jedinců. Do této skupiny se zařadily návštěvy divadel, výstav apod., na posledním místě se umístilo studium - četba odborné literatury a návštěva přednášek. Malý zájem o vzdělávání však není charakteristický jen pro osoby v důchodovém věku, ale je projevem celkově nezakořeněné potřeby celoživotního vzdělávání v celé naší populaci.

Je také možné vysledovat, že aktivně prožívají důchodový věk lidé s vyšším vzděláním. U těchto osob se míra aktivity udržuje dlouho vysoká a až v nejvyšším věku prudce klesá, vzdělání tedy v zásadě přispívá k uspokojivému prožívání stáří.

Srovnám-li období narození generace 50+, dějiny a vývoj počítačů do chronologické řady získávám fakta uvedená v tabulce v příloze č.4.

Z uvedených informací vyplývá, že generace 50+ prožívá svůj produktivní věk v období totalitního režimu, v době kdy se v Americe můžeme potkat s prvními masově prodávanými počítači (IBM, 1975) je u nás stále ještě relativně čerstvě po invazi sovětských vojsk a náš potenciál v hospodářství, průmyslu a vývoji stagnuje nebo se obrací zcela jiným směrem, než zbylá část západní Evropy.

První ojedinělé počítače dostupné ve školách a v rodinách si pamatují z období kolem roku 1991, jednalo se o starší modely typu ATARI, PMD, ONDRA apod. a první verze PC s procesorem 386. Dnešní generace 50+ je v té době ve věku třicet až šedesát let. V rámci běžného studia se tedy s počítači již neseťkají, reálně se mohou potkat s počátky standardních počítačů v průběhu své praxe.

2.2 Využití IT u generace 50+

Procento jednotlivců používajících počítač v České republice vykazuje rostoucí trend. Pokud v roce 2005 používalo osobní počítač ve věku 45–54 let 40% osob, ve věkové kategorii 55–64 let 23% a v nejvyšší věkové skupině 65 a více let 3% osob, v roce 2009 používalo počítač již 77% osob ve věku 35–44 let, 62% osob ve věku 45–54 let, 40% osob ve věku 55–64 let a téměř 10% seniorů ve věku nad 65 let včetně. Je znát, že procento lidí používajících počítač vzrůstá – a jeden z nejdynamičtějších nárůstů je patrný právě v nejvyšší věkové skupině nad 65 let.

Procento jednotlivců používajících v České republice internet zaznamenalo obdobný rostoucí trend. Od roku 2005 do roku 2009 se ve věkové kategorii 65 a více let podíl osob používajících internet téměř zečtyřnásobil (z 2,2% na 8,2%).

Dle nejnovějších statistik vydaných ČSÚ – Informační společnost v číslech odpovídá situace v České republice následující tabulce č. 1.

Uživatelé osobního počítače v ČR

	%		
	2007	2008	2009
Celkem 16+	50,9	58,7	59,2
Celkem 16-74	55,0	63,4	63,9
podle pohlaví			
muži 16+	54,6	62,8	62,5
ženy 16+	47,4	54,7	56,1
podle věkových skupin			
16-24 let	87,9	92,2	92,0
25-34 let	67,1	80,2	79,6
35-44 let	65,8	76,0	77,3
45-54 let	54,5	62,5	62,0
55-64 let	29,3	36,8	39,8
65 a více let	5,0	7,9	9,7
podle dokončeného vzdělání (25+)			
základní	7,6	13,7	10,9
střední bez maturity	29,5	41,5	40,5
střední s maturitou	66,2	71,8	73,0
vysokoškolské	82,7	87,7	89,3
podle specifické skupiny populace			
studenti 16+	97,3	99,0	98,4
starobní důchodci	5,4	9,8	10,9

podíl z celkového počtu jednotlivců v dané socio-demografické skupině

Tabulka 1 - Uživatelé osobního PC

Pro úplnost statistik, je také nutné vědět kde generace 50+ používá počítač nejčastěji. Na tuto otázku odpovídá průzkum využívání informačních technologií u jednotlivců a domácností z roku 2009, viz tabulka č. 2. Z tabulky lze vyčíst, že min. 80% generace 50+ využívá počítač hlavně doma. Nad 50 let věku je počítač v práci (jako součást

výkonu zaměstnání) využíván jen v 50% s prudce klesajícím trendem vůči zvyšujícímu se věku.

Uživatelé PC, kteří použili PC v posledních 3 měsících / PC users who used PC in the last 3 months										
	doma / at home		v práci / at work		ve škole / at school, place of education		u přátel, známých, sousedů / at friends house		jinde / at other place	
	v tis. / in thous.	%*	v tis. / in thous.	%*	v tis. / in thous.	%*	v tis. / in thous.	%*	v tis. / in thous.	%*
Celkem 16+ / Total 16+	4 776,1	90,8%	2 276,5	43,3%	821,4	15,6%	589,3	11,2%	256,2	4,9%
Celkem 16–74 / Total 16–74	4 752,2	90,8%	2 274,0	43,4%	820,4	15,7%	588,3	11,2%	255,5	4,9%
Pohlaví / Gender										
muži / males	2 482,4	91,8%	1 190,8	44,0%	407,0	15,1%	329,5	12,2%	150,1	5,5%
ženy / females	2 293,7	89,7%	1 085,7	42,5%	414,5	16,2%	259,8	10,2%	106,2	4,2%
Věková skupina / Age group										
16–24 let	1 025,9	91,5%	141,9	12,7%	714,8	63,8%	302,4	27,0%	107,1	9,6%
25–34 let	1 253,1	91,8%	639,4	46,8%	87,2	6,4%	171,8	12,6%	80,7	5,9%
35–44 let	1 105,8	94,0%	627,2	53,3%	10,3	0,9%	51,7	4,4%	35,9	3,1%
45–54 let	750,7	87,5%	519,0	60,5%	5,6	0,7%	25,8	3,0%	17,1	2,0%
55–64 let	500,0	85,2%	309,7	52,8%	.	.	30,9	5,3%	9,0	1,5%
65–74 let	116,7	90,8%	36,7	28,6%	.	.	5,7	4,4%	5,7	4,4%
75+	23,9	97,5%	.	.	.	.	.	.	.	.
Vzdělání (25+) / Education (25+)										
základní / primary	94,5	86,1%	10,8	9,8%	.	.	10,2	9,3%	.	.
střední bez maturity / secondary without GCE	1 137,3	91,7%	298,0	24,0%	6,8	0,5%	77,6	6,3%	21,8	1,8%
střední s maturitou / secondary with GCE	1 641,7	88,5%	1 135,9	61,2%	47,4	2,6%	118,3	6,4%	59,4	3,2%
vyšší odborné / tertiary	876,7	93,9%	689,8	73,9%	51,4	5,5%	80,8	8,7%	66,6	7,1%
Zaměstnanecký status / Employment status										
zaměstnaní / employed	3 301,2	89,7%	2 224,9	60,5%	70,8	1,9%	288,3	7,8%	139,2	3,8%
nezaměstnaní / unemployed	161,7	88,7%	11,6	6,4%	17,6	9,6%	32,4	17,8%	15,5	8,5%
neaktivní / inactive	1 313,1	93,9%	39,9	2,9%	733,1	52,4%	268,6	19,2%	101,5	7,3%

Tabulka 2 – Kde využíváme PC

Informační technologie však neznamenají jen počítače či využití internetu, považují tedy za správné uvést ve zkrácené formě a pro porovnání také např. statistiku využití mobilních telefonů.

I zde lze sledovat skokové nárůsty u vybrané skupiny. To znamená, že jsou tyto technologie dostupnější cenově i místem prodeje, ale také lze soudit, že senioři jsou z marketingového hlediska buď tou „pozdní většinou“, která představuje cca 34% trhu - jedná se o skeptiky, kteří kupují nový výrobek až tehdy, když si jej zakoupila většina. Nebo tzv. „opozdilci“ – konzervativci, lidé, kteří mají averzi ke změnám. Preferují ty výrobky, které se staly součástí tradice. Přičemž většinou platí, že na tuto skupinu se marketingová komunikace při zavádění nového výrobku nezaměřuje.

% jednotlivců využívající m.t.	2005		2006		2007		2008		2009	
	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži
Celkem (16+)	71,8%	80,1%	79,3%	87,2%	82,1%	89,0%	85,0%	90,9%	88,7%	92,6%
Věková skupina:										
16-24 let	92,6	91,8	97,9	97,5	98,2	97,4	98,4	97,4	98,1	98,0
25-34 let	93,2	95,5	97,3	98,0	97,6	98,5	97,9	98,7	99,1	98,2
35-44 let	87,7	90,4	95,4	96,3	95,8	97,3	97,0	97,2	99,3	97,7
45-54 let	79,7	81,0	89,1	91,8	93,7	92,8	96,0	95,8	97,1	96,8
55-64 let	62,4	70,9	72,9	79,4	80,9	86,7	86,9	88,6	89,3	91,5
65-74 let	.	.	48,9	61,3	51,2	64,8	62,6	74,6	70,9	83,1
75+	.	.	19,5	35,1	24,6	36,7	27,1	42,1	43,4	50,7
Ekonomická aktivita:										
zaměstnaní	88,7	90,6	95,3	95,5	96,9	97,0	88,0	97,5	98,5	98,0
nezaměstnaní	74,8	76,2	86,0	87,6	83,0	80,1	72,8	88,3	93,9	92,6
studenti	92,7	91,3	97,7	97,7	97,9	98,4	98,6	98,7	98,7	98,2
na mateřské či rodičov. dovolené	95,7	.	96,9	.	98,4	.	99,1	.	100,0	.
starobní důchodci	34,9	42,6	46,4	55,9	50,9	60,2	58,4	66,2	65,1	72,3

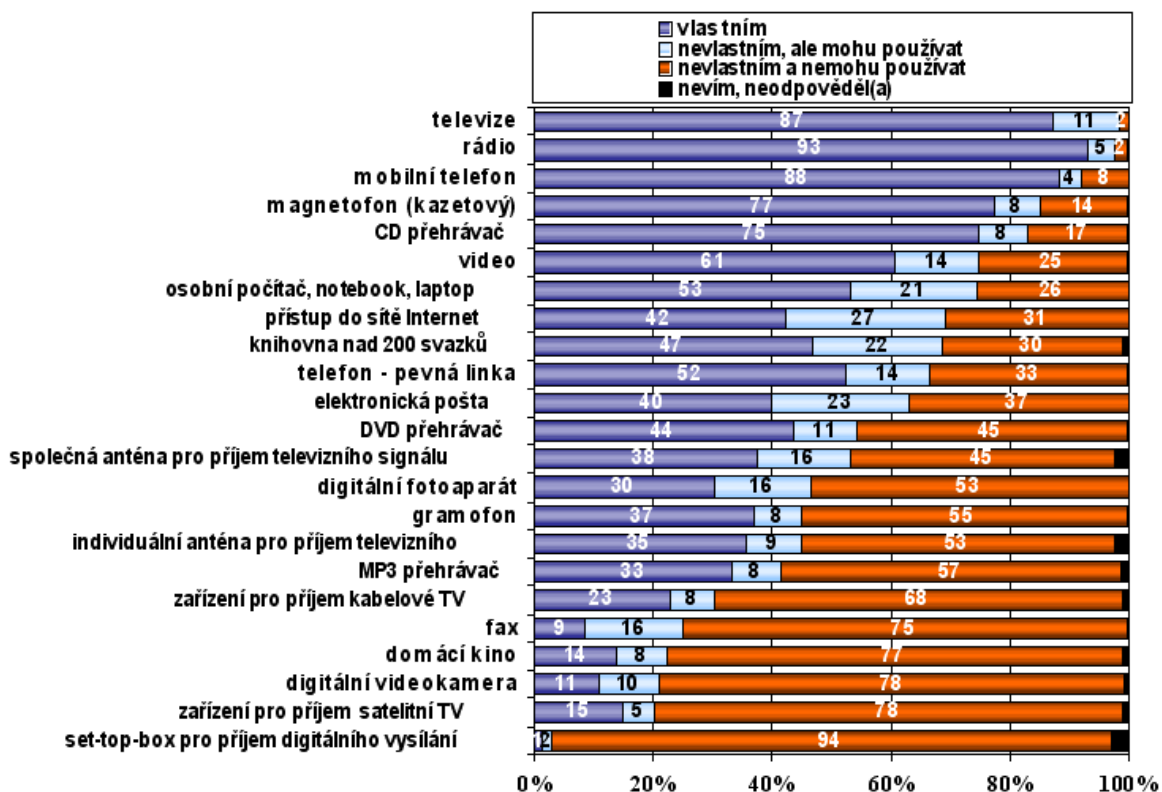
Tabulka 3 - Procento jednotlivců používající mobilní telefon

2.3 IT a domácnosti seniorů

Počet domácností seniorů činí bezmála 2/5 z celkového počtu. Co je možné stále více sledovat, je růst podílu domácností seniorů v panelových bytových domech na sídlištích.

Následující graf z roku 2006 podává informaci, jak jsou české domácnosti vybaveny jednotlivými mediálními technologiemi. U každého média jsou relativní četnosti respondentů (Všichni respondenti N=1818), kteří danou technologii vlastní, či mají k dispozici. Z hlediska této práce je zajímavá např. komparace vybavenosti české populace osobním počítačem a knihovnou s více než 200 svazky, ilustruje přelom civilizačních epoch. Vybavování domácí knihovnou trvalo staletí a pro českou společnost a kulturu byl význam knihy a knihovny charakteristický. Revitalizace českého národa a utváření moderní české kultury je bez tištěného slova nepředstavitelné. Osobní počítače potřebovaly k tomu, aby ve vybavenosti předstihly domácí knihovnu, necelou generaci. Vývoj disponibility knihovny klesá komplementárně s růstem vybavení osobním počítačem. Překlopení pozice knihovny a počítače symbolizuje krok od civilizace tištěného slova (preindustriální, industriální společnost) k informační digitální civilizaci.

Podobnou komplementární dvojicí je gramofon a přehrávač MP3. Vybavení gramofonem v české společnosti trvale klesá, vybavenost MP3 přehrávačem naopak roste.

Graf 1 - Vybavenost české populace mediálními technologiemi v roce 2006

V návaznosti na tento graf je tedy současná domácnost seniorů snad v naprosté většině případů vybavena televizí, případně i dvěma přístroji a vzhledem k aktuálnímu přechodu na digitální vysílání více než polovina domácností využívá služeb digitálního TV přenosu.

Dle dostupných statistik je více než 80% seniorů držitelem mobilního telefonu a cca 20% domácností seniorů, má k dispozici počítač z čehož cca 16% i s přístupem na internet.

V domácnostech seniorů, které používají počítač, se často současně vyskytují také digitální fotoaparáty a různé modely tiskáren, často multifunkčních vybavených možností kopírování a skenování. Dále lze objevit i příslušenství pro komunikaci přes web. Tyto komponenty buď senioři dokupují na základě sdílených zkušeností v komunitě či rodině, nebo dají na doporučení prodejců počítačů, popřípadě je dědí stejně jako počítače již použité od dětí či vnuků.

Příkladů z praxe o využívání počítačů a internetu seniory můžeme určitě najít čím dál více, a že se jedná o zajímavé téma, ukazuje i zájem médií viz příloha č 3 (článek ve

Zlínském deníku) a množící se webové stránky seniorů a jejich komunit. Zajímavá je např. výzva SENIOŘI K POČÍTAČŮM! - Kampaň pro masový rozvoj počítačové gramotnosti seniorů v České republice na www.pozitivni-noviny.cz/seniori.

2.4 IT a senior centra

Jen každý druhý obyvatel domovů pro seniory potřebuje každodenní péči. Ostatní se do "domovů důchodců" uchýlili z jiných důvodů - cítí se osamělí, chtějí pomoci dětem s bydlením, nechtějí být na obtíž nebo se jim bydlení v ústavu zdá pohodlnější, píše server Aktuálně.cz dne 11.3. 2008. Údaje vyplynuly z průzkumu Život v domovech pro seniory 2007, jehož vypracování zadala ministryně pro lidská práva Džamila Stehlíková.

Podle ní je tu prostor pro pečovatelské služby a další aktivity, které by staršímu člověku umožnily zachovat si stávající způsob života. Za možná pohodlnější "institucionalizovaný" život v domově totiž platí například ztrátou soukromí.

Jako odpověď na nedostačující zabezpečení vznikají různé lokální projekty senior center, jejichž motem je většinou myšlenka, že stáří není nemoc a přechod do seniorského věku neznamena nutně postupné snižování jednotlivých aktivit a pasivní směřování ke smrti. Stáří je životní etapou, kterou lze prožít aktivně a plnohodnotně.

Taková to centra si kladou za cíl nejen poskytovat odborné sociální poradenství a služby, ale provozují centra denních služeb (či denní centra pro seniory) jejichž posláním je hlavně:

- Poskytovat ambulantní denní péči seniorům z různých důvodů nesoběstačným, poskytovat pomoc seniorům osamělým či zdravotně postiženým.
- Nabízet aktivizaci a relaxaci seniorům zdravým i zdravotně postiženým.
- Zlepšovat kvalitu života seniorů, umožnit jim žít ve vlastních domácnostech nebo domácnostech příbuzných a oddálit jejich institucionalizaci.
- Pomáhat také rodinným pečovatelům seniorů.

Cílem činnosti takových to denních center je:

- Umožnit uživatelům služby co nejdéle žít ve vlastních domácnostech či v domácnostech jejich příbuzných, zabránit tak či oddálit institucionalizaci seniorů.
- Zamezit sociální izolaci a sociálnímu vyloučení seniorů.
- Zprostředkovat uživatelům kontakt se společenským prostředím.

- Poskytnout uživatelům pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.
- Poskytovat pomoc při osobní hygieně, poskytnout stravu či pomoc při zajištění stravy.
- Nabízet a realizovat výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti pro uživatele služeb.

A jak se lze z nabídky na internetu či poptávkou dozvědět, součástí těchto aktivizačních aktivit je i výuka práce na počítači a s ní související možnost vyžívání internetu.

Ke konci roku 2008 poskytovalo v České republice služby domácí zdravotní péče 476 pracovišť. Služby domácí péče zajišťovaly přibližně 3 tis. pracovníků a využilo je 137 tis. klientů, z toho 78 % ve věku 65 let a více. V průběhu roku uskutečnili pracovníci domácí zdravotní péče celkem 5,5 mil. návštěv u klientů, což představovalo v průměru 40 návštěv na 1 klienta. Celkem bylo provedeno 10,8 milionu výkonů, z nichž 89 % bylo hrazených z veřejného zdravotního pojištění.

Jak dokazuje článek z břevlavského vydání týdeníku Sedmička z prosince roku 2009 viz obrázek 2, i tato činnost byt' již úplně nesouvisí s programovou náplní pečovatelnů domácí zdravotní péče a závisí na lidském faktoru, může vyvolat v seniorech aktivní zájem o nové technologie.

www.sedmicka.cz ZPRAVODAJSTVÍ 05

Po osmdesátce ji naučila s internetem

Pečovatelkou roku se stala Jindra Treflíková z Břevlavi. Do soutěže ji přihlásila klientka.
Martina Muzíková
Břevlav

Je jednou z deseti nejlepších pečovatelek pro letošní rok v republice. Za její práci ji v Praze vyznamenala i manželka prezidenta Livia Klausová. Jindra Treflíková, které nikdo neřekne jinak než „paní Ina“, už dva roky pečuje o jedenaosmdesátiletou Ludmilu Bukovanskou, kterou naučila pracovat s internetem. Ta ji také do soutěže přihlásila.

„Slyšela jsem v rádiu výzvu Diakonie, která už po několikaleté hledala pečovatelku roku. Požádala jsem svoji dceru, aby jim o paní Ině napsala dopis, což byla jedna z podmínek,

mocným člověkem důstojně. Chápe, že člověka ve stáří zraňuje jeho tělo, ne však intelekt,“ popsala dcera klientky Irena Magurová. A jak dodala, „paní Ina“ pro její maminku zařizuje spoustu věcí i ve svém volném čase. „Vlastním autem ji vozí na setkání s přítelkyněmi, předčítá jí články z časopisů, posílá za maminku SMS do soutěží a stará se i o její milovanou kočku. Navíc ji naučila zacházet s internetem, tak teď může maminka dokonce posílat e-maily svým známým,“ vyjmenovala Magurová.

A co na ocenění říká Jindra Treflíková? „Nedoufala jsem, že by mě někdo vybral. Je spousta lidí, kteří pomáhají druhým, ale nikdo se o nich nedozví. Moje práce mě baví, od paní Bukovanské, která má velký rozhled, se navíc každý den naučím spoustu věcí,“ dodala skromně.

NEJLEPŠÍ. Jindra Treflíková (vlevo) se stará o Ludmilu Bukovanskou (vpravo) dva roky. Teď za svou práci dostala ocenění Pečovatelka roku. Foto 7/ Jiří Mls

přiblížila jedenaosmdesátiletá Bukovanská.

Její jediná dcera žije střídavě v Praze a v Německu. Rodina jí proto zajistila osobní asistentku, která o ni pečuje v pohodlí domova. „Chodí ke mně vypo-máhat hned několik ošetrovatelek, takže můžu posoudit jejich práci. Všechny jsou hodné, ale s paní Inou si vždycky nejlépe popovídám,“ dodala.

To potvrzuje i dcera Bukovanské. „Dokáže i přes své mládí jednat se starším, ne-

Obrázek 1 - Výstřižek z týdeníku Sedmička

2.5 IT a starší generace ohrožená nezaměstnaností

Pracovní trh stárne, neboť lidé žijí déle a k pracujícím se přidává méně mladých lidí. Čím dál více je patrné, že výzvy pro regionální rozvoj, vyplývající z demografických změn, lze kompenzovat účinnějším využíváním seniorů jako aktivních přispěvatelů k regionální ekonomice. Starší pracující mohou a také již přispívají k regionálním ekonomikám několika způsoby. Řada starších lidí je například zaměstnána na plný nebo částečný úvazek, nebo sami podnikají. Někteří jsou schopni práce, v současné době však využívají nemocenských dávek nebo jsou v předčasném důchodu; ti by mohli být povzbuzeni k návratu mezi pracující, pokud by byla k dispozici příslušná školení (včetně těch, která se dotýkají informačních technologií), pracovní místa a pracovní podmínky. Starší lidé také často bezplatně přispívají k regionálnímu rozvoji jako dobrovolníci a pečovatelé o starší příbuzné nebo vnoučata. Rozvíjení tohoto potenciálu je z několika důvodů zásadním úkolem.

Na jedné straně diskriminace seniorů zakořeněná v kultuře a politice organizací odrazuje zaměstnavatele od účasti na iniciativách zaměřených na rozvoj progresivnějších přístupů ke starším pracujícím.

Na straně druhé některé iniciativy nedokáží angažovat seniory samotné kvůli jejich osobním faktorům, jako jsou pečovatelské závazky, zdravotní a cestovní nároky, nebo nedostatek specifických dovedností. V této souvislosti hrají významnou roli regionální úřady a agentury. Právě zde je možno koordinovat politické oblasti a budovat užší vazby mezi politiky, podnikateli, zaměstnavateli a seniory samotnými. Dlouhodobé náklady způsobené nepřítomností starších lidí na pracovním trhu zahrnují snížení úrovně hospodářského růstu a náklady na řešení nezaměstnanosti. Náklady pro jednotlivce zahrnují sociální a hospodářské vyloučení, špatný zdravotní stav a ztrátu sebedůvěry a sebeúcty.

Ochranu před diskriminací věkem v sobě také zahrnuje Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti v § 4 *Rovné zacházení a zákaz diskriminace při uplatňování práva na zaměstnání*

(1) Účastníci právních vztahů podle § 3 odst. 1 písm. a), c) a d) jsou povinni zajišťovat rovné zacházení se všemi fyzickými osobami uplatňujícími právo na zaměstnání; za

nerovné zacházení se nepovažuje rozlišování, které stanoví tento zákon nebo zvláštní právní předpis.

(2) Při uplatňování práva na zaměstnání je zakázána přímá i nepřímá diskriminace z důvodu pohlaví, sexuální orientace, rasového nebo etnického původu, národnosti, státního občanství, sociálního původu, rodu, jazyka, zdravotního stavu, věku, náboženství či víry, majetku, manželského a rodinného stavu nebo povinností k rodině, politického nebo jiného smýšlení, členství a činnosti v politických stranách nebo politických hnutích, v odborových organizacích nebo organizacích zaměstnavatelů; diskriminace z důvodu těhotenství nebo mateřství se považuje za diskriminaci z důvodu pohlaví. Za diskriminaci se považuje i jednání zahrnující podněcování, navádění nebo vyvolávání nátlaku směřujícího k diskriminaci.

A další odstavce v platném znění zákona.

2.6 Dílčí závěr

Starší výzkum v Severním Porýní-Vestfálsku prokázal, že proaktivní odezva na potřeby a zájmy starších lidí by mohla vést k vytvoření zhruba 100 000 nových pracovních míst do roku 2010 a daňový výnos do státní pokladny by do roku 2010 mohl vzrůst celkem o více než 1,2 miliardy eur. Obdobné studie pro Spolkovou republiku Německo předpovídají pro následující dvě dekády více než 900,000 dalších zaměstnanců ve „stříbrné ekonomice“ a docházejí k závěru, že žádný jiný sektor nebo obor německého hospodářství nemá vyšší potenciál růstu. Na tomto základě byla ustavena pracovní skupina pro stříbrnou ekonomiku (Seniorenwirtschaft). Přístup této iniciativy je založen na dialogu, což znamená konference a další podniky, na něž jsou pozváni nejruznější činitelé od podnikatelů, odborů a pečovatelských organizací až po univerzity z regionů celé EU, a hledají odpovědi na otázku, jak nejlépe vyvinout bydlení, telekomunikace a produkty pro volný čas pro starší spotřebitele a nabídnout jim je. Bohužel v současné době se mi nepodařilo dohledat pokračování těchto výzkumů nebo závěry této iniciativy. Každopádně naznačený trend je zamyšlením pro všechny vlády evropských států, resp. jejich instituce. Často nejrychleji je však schopna reagovat komerční podnikatelská sféra a přijít s požadovanými produkty. Bude-li tato snaha ještě podpořena proaktivní státní politikou, věřím, že generaci 50+ bude vstupovat a žít v seniorském věku mnohem jednodušeji.

Druhou, tou horší stranou této mince je, že mezi staršími obyvateli panuje velmi různorodá úroveň příjmů; samostatně žijící jednotlivci mezi staršími jsou nejvíce

ohrožení rizikem chudoby. Protože penzisté mají obecně nižší příjmy než pracující lidé, bude demografické stárnutí téměř ve všech členských státech znamenat, že v následujících 25 letech zřejmě vzroste v Evropě sociální vyloučení, nerovnost příjmů a míra chudoby.

III. Nabídka pro generaci 50+

3.1 Specifika přístupu ke generaci 50+

Snaha o aktivizaci nejen starších lidí musí plně respektovat individuální možnosti i přání každého jedince. Důležité je pomoci mu nalézt motivaci pro vytvoření krátkodobých i dlouhodobějších cílů, umožnit mu prožít úspěch a posilovat jeho sebeúctu a sebedůvěru.

Pro zvýšení kvality života a podporu prosperity ve společnosti je nezbytné dát v průběhu života příležitost pro vzdělávání, učení, uplatnění a aktivní život všem lidem. Lineární model „vzdělání - práce - důchod“ platí čím dál tím méně a hranice mezi jednotlivými fázemi životního běhu se stávají flexibilnějšími a méně ostrými. Cílem je budování mezigeneračního klimatu bez věkových bariér, kde starší lidé, stejně jako mladí, mají právo být hodnoceni jako jednotlivci, na základě svých schopností a potřeb bez ohledu na věk, pohlaví, barvu pleti, zdravotní stav či jiné charakteristiky. V centru stojí člověk - jeho znalosti a zkušenosti. Mezigenerační vztahy mají zásadní význam pro rozvoj jedince i společnosti a pro kvalitu života v každém věku.

„Mnozí lidé mají ve vysokém věku hodnotné plány, ale pro jejich realizaci jim chybí motivace. Nemají často ani silné emoce ani dostatek energie k jejich realizaci. Ve spojení s mladými by však byli schopni vytvořit další hodnotná díla.“ (Švancara, 1983, s. 59)

Tudíž každý kdo chce úspěšně pracovat s lidmi a se starší generací obzvláště by měl mít schopnost získat si respekt a svou prací a dovednostmi dokázat podpořit součinnost mezi generacemi.

Švancara uvádí, že postupné oslabování jednotlivých psychických funkcí lze do určité míry kompenzovat (Švancara, 1983, s. 68), tudíž pro specifický přístup ke starší generaci je třeba počítat s také poznatky z gerontopedagogiky a andragogiky, znát možnosti a funkce paměti, zabývat se motorikou, prostě vědět jak kompenzovat některé nedostatky stáří.

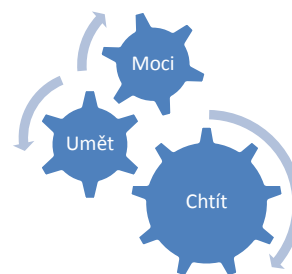

3.2 Vzdělávání starší generace v počítačové gramotnosti

Docilita dospělých (schopnost učit se novým dovednostem) byla po dlouhou dobu předmětem vědeckých diskusí a ještě první polovině 20. století ji odborníci zpochybňovali. Již E. L. Thorndike ovšem prokázal na základě laboratorních experimentů schopnost jedince se učit i ve vysokém věku a dosahovat přitom kvalitních výsledků. Proces učení dospělého člověka ovšem vykazuje určité rozdíly v porovnání s jedincem mladšího věku, a to rázu sociálního, psychologického i biologického. V této souvislosti se hovoří o tzv. motivačním trojúhelníku – resp. o vzájemném vztahu tří aspektů. Viz obrázek 3.

Skutečně efektivní učení předpokládá splnění třech uvedených podmínek:

- Jedinec musí mít možnost se učit – tj. umožňují mu to sociální i fyzické podmínky
- Jedinec musí chtít se učit – tj. má silnou vnitřní motivaci
- Jedinec se umí učit – tj. na kvalitu a efektivitu učení má zásadní vliv rutinně zvládnutý postup učení

Obrázek 2 - jiné zobrazení motivačního trojúhelníku

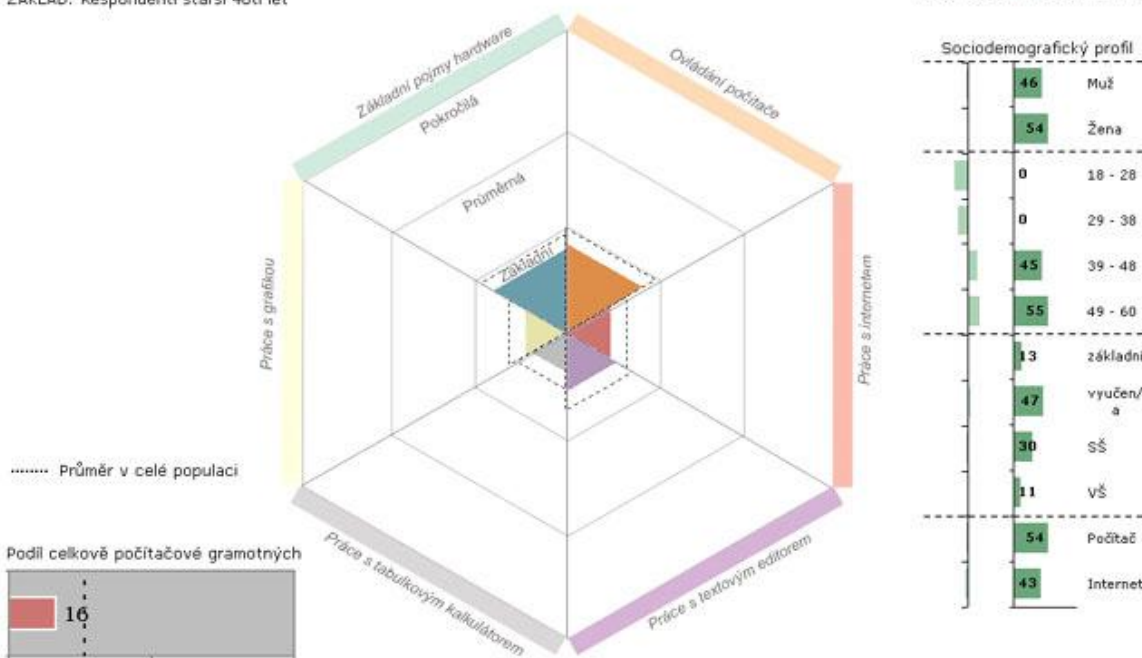
Mluvíme-li o počítačové gramotnosti je třeba si tento pojem vysvětlit. P. Sak a K. Saková uvádějí vymezení počítačové gramotnosti jako kompetence, které umožní jedinci využívat nové technologie pro jeho profesní a osobní život v té míře, kdy se necítí komputrové handicapován, není za digitální překážkou a jeho osobní i profesní rozvoj prostřednictvím počítače je otázkou jeho volby.

Vzhledem k současnému rozvoji technických prostředků lze počítačovou gramotnost považovat za jeden z předpokladů či podmínek dosažení dobré informační gramotnosti. Představuje kompetence zaměřené na ovládání a využívání počítače v životě. Počítačově gramotný člověk umí ovládat počítač a jeho periferie, pracovat s běžným softwarovým vybavením a využívat počítačových sítí.

Počítačovou a informační gramotnost není v žádném případě možné zaměňovat. Informační gramotnost je širší pojem. U informačně gramotného jedince je předpokládána počítačová gramotnost, naopak počítačově gramotný jedinec nemusí být nutně informačně gramotný.

Díličí úrovně počítačové gramotnosti

ZÁKLAD: Respondenti starší 40ti let

Graf 2 - Počítačová gramotnost u generace 40+

Graf č. 2 naznačuje, jak je na to s počítačovou gramotností generace 40+ v roce 2006 (16%), dle výzkumů na základě zadání Ministerstva informatiky. Součástí zadání bylo to, aby výsledky bylo možno zúžit na různé skupiny obyvatel (podle profese, věku, bydliště apod.) a přesto měly stále dostatečnou vypovídací hodnotu. To vedlo na volbu neobvykle velkého vzorku, a to 15000 respondentů, ve věku od 18 do 60 let (tedy tzv. "v produktivním věku"). K nim se později přidalo i 500 respondentů od 15 do 17 let a dalších 500 starších 60 let. Takže celkem bylo respondentů 16000. Z výsledků vyplývá, že v populaci 18-60 let je 27 % informačně gramotných osob.

Několik zajímavostí z průzkumů počítačové i informační gramotnosti na téma této práce:

- Podíl informačně gramotných mezi populací starší 60 let jsou 2%, mezi generací 15- 17 let je tento podíl 55%
- Pouze třetina učitelů základních a středních škol (33%) je informačně gramotná
- Úplných počítačových profesionálů orientujících se v oblasti počítačů na špičkové úrovni je necelé procento v populaci.
- Nejnižší informační gramotnosti dosahují zástupci nekvalifikovaných dělnických profesí (4%).
- Počítačová gramotnost je výrazně závislá na velikosti sídla: u měst nad 100000 obyvatel dosahuje 37%, u obcí do 1999 obyvatel jen 18 procent.

- Počítačová gramotnost rychle klesá s věkem, hlavní zlom nastává přibližně ve věku 34 let (kdy se počítačová gramotnost dostává pod celkový průměr). Používání počítače (bez ohledu na skutečné schopnosti) klesá s věkem podstatně pomaleji, ke zlomu (poklesu pod celkový průměr) dochází ve věku 44 let.
- Plných 66% respondentů deklaruje, že "využívá PC nebo jej umí používat". Skutečná počítačová gramotnost, měřená výše popsáním způsobem, však dosahuje pouze 27%.

Jak tedy generace 50+ může zvýšit svou počítačovou gramotnost? Připomeňme, že nástup informačních technologií zastihl jednotlivé generace a populační ročníky v odlišné životní fázi, případně na odlišném stupni vzdělávací soustavy. Způsob získání počítačové gramotnosti je ovlivněn tím, že doposud větší část populace v době nástupu osobního počítače byla již mimo vzdělávací soustavu a ta část populace, která byla v té době na školách, zde počítačovou gramotnost nezískala, protože naše školství nebylo na výuku informatiky připravené.

Těmto skutečnostem odpovídá, že diletské zručování se počítačovými dovednostmi a znalostmi je v české společnosti nejčastější cestou k získání počítačové gramotnosti. Současně uvedený poznatek dokládá edukační potenciál české společnosti, která je schopna velmi rychle si osvojit nejnovější poznatky i mimo formální vzdělávání. Z formálních způsobů vzdělávání je na prvním místě střední škola. O generační inverzi, kdy místo toho, aby rodiče učili děti, učí děti své rodiče, svědčí 16% respondentů, kteří uvádějí své děti jako původce své počítačové gramotnosti.

Podle mého názoru, pokud se některé služby pro starší generaci značně rozšířily, je to právě nabídka kurzů, přednášek, e-learningů apod. pro začátečníky, mírně pokročilé a seniory na používání PC resp. návodné ukázky co všechno lze na počítači dělat, s jakými programy se lze setkat a co umí, jak připojit k počítači další zařízení atd. Tyto přednášky a kurzy lze najít i zdarma nebo za velmi malý poplatek (kolem 100Kč) např. v nabídce městských knihoven, center pro seniory či úřadů práce. A samozřejmě zde jsou kurzy od profesionálních školicích center, dle zaměření jedno až několikadenní v různých cenových relacích.

Také existuje více než desítka knižních titulů, od malých sešitků s jednoduchými návody až po publikace krok za krokem s dokonalými ilustracemi např.

od Josefa Pacinovského Notebook pro seniory, nebo Jiřího Lapáčka PC pro seniory. Je však pravdou, že takto propracované publikace vycházejí až v posledních 3-4 letech.

Jedním z často zmiňovaných pojmů v rámci počítačové gramotnosti je tzv. počítačový řidičák - ECDL - European Computer Driving Licence je mezinárodně uznávaná, objektivní a standardizovaná metoda pro ověřování počítačové gramotnosti. Zjišťuje pomocí praktických testů, zda je libovolná osoba schopna využívat základní informační a komunikační technologie alespoň na takové úrovni, která odpovídá mezinárodně dohodnuté definici počítačové gramotnosti (ECDL Syllabus).

Takovýto doklad může být pro člověka z generace 50+ velmi významným plusem při získávání zaměstnání. Znamená totiž pro zaměstnavatele jasnou kvalifikaci a doklad schopností.

3.3 Nabídka IT techniky pro starší generaci

Komerční společnosti si již začínají všimnout trendu stárnoucí populace a s objevováním těchto tržních nik, se objevuje se také nabídka zboží přímo určená pro starší generaci.

V mobilních telefonech tento trend naprosto přesně vystihuje nabídka modelu Aligator a jeho dalších následovníků Mivvy, Emporia atd. viz nabídky našich elektronických obchodů např. <http://www.alza.cz/mobilni-telefony/pro-seniory/>.

**Obrázek 3 -
Mobilní telefon pro
seniory**

Mobilní telefon určený pro seniory je přizpůsobený pro co nejjednodušší použití. Přístroj je uložen v pevné konstrukci s velkými tlačítky, nechybí funkce svítilny a budíku.

Zajímavá je funkce SOS, která je dostupná pod velkým červeným tlačítkem na zadní straně telefonu. Potřebujete-li pomoc svých blízkých či lékaře, stačí stisknout a držet po dobu několika vteřin tlačítko SOS. Telefon začne automaticky vytáčet přednastavené číslo a odešle na něj textovou zprávu.

Správnost tohoto kroku, ukazuje vysoký počet prodejů těchto typů mobilních telefonů, nejen v elektronických, ale i kamenných obchodech zaměřených na zboží z oboru informačních technologií.

V počítačích se tomuto trendu snaží přizpůsobit společnost AT Computers, když ve své prodejní síti COMFOR nabízí za podpory dalších výrobců, produkt dříve nazývaný Počítač 50+, dnes Senior PC. Tento počítač je dodáván s velkým dvacetipalcovým LCD

displejem, díky kterému jsou všechny ikony a dokumenty velice dobře čitelné a vždy po ruce a s dostatečně velkou klávesnicí. Mezi základní softwarové vybavení patří Windows Vista Home Premium, antivirový software a základní sada kancelářských aplikací pro začátečníky Microsoft Works, která umožňuje čtení a úpravy celé řady dokumentů. Zdarma je i srozumitelný průvodce v knižní podobě a do konce června 2008 byl v nabídce i celodenní počítačový kurz pro seniory zakončený získáním diplomu.

Pro zákazníky jsou připraveny dva typy Počítače 50+, a to za cenu 15 990 anebo 17990 Kč včetně DPH. Levnější počítač slouží především pro přístup k internetu a elektronické poště. Druhá, dražší sestava, obsahuje i plné vybavení pro práci s multimédií. K počítači je možné zakoupit i instalaci a zaškolení v místě bydliště a to za 1600 Kč. Počítač 50+ je možno zakoupit ve více než 160 prodejnách sítě Comfor po celé České republice, jejichž zaměstnanci jsou připraveni pomoci s výběrem typu počítače, odpovědět na případné otázky a také doporučit vhodný způsob připojení k internetu.

Projekt Počítač 50+ vznikl na základě průzkumu, který iniciovaly společnosti Microsoft a Comfor v srpnu 2007. „Průzkum prokázal, že i starší generace věří, že počítač je v dnešní době již nepostradatelnou součástí našeho života a velkým přínosem v přístupu k aktuálním informacím a kontaktu s rodinou a přáteli. Až 23 % této cílové skupiny plánuje v blízké budoucnosti nákup počítače. Senioři dnes totiž žijí velmi aktivním životem, zajímají se o zprávy z domova i ze světa, mají různorodé koníčky a chtějí využívat e-maily pro komunikaci s vnoučaty,“ přibližuje myšlenku, která stála za vznikem projektu, Tomáš Koška, manažer divize Windows Client společnosti Microsoft.

Na přípravě Počítače 50+ se podílelo také občanské sdružení Život 90, které se dlouhodobě snaží pomoci seniorům v cestě k aktivnímu životu. „Díky našim zkušenostem z počítačových kurzů, které Život 90 pro seniory pořádá, a průzkumu společnosti Microsoft, se podařilo upravit počítač přesně podle potřeb a přání starších lidí. Již podle prvních reakcí našich klientů můžeme potvrdit, že Počítač 50+ je pro seniory skutečným přínosem,“ hodnotí projekt ředitel občanského sdružení Život 90 pan Jan Lorman.

„Zájemcům všech věkových kategorií dokážeme poradit nejen při prodeji počítače, ale jsme připraveni pomoci i s dopravou, instalací a v případě zájmu i s připojením na internet. Realizací projektu Počítač 50+ chceme všem dříve narozeným uživatelům

počítačů vyslat jasný signál, že jsme připraveni jim nabídnout pomocnou ruku při řešení všech překážek, které by na ně při prvních počítačových krůčcích mohly čekat,“ vysvětluje Martin Wanke, marketingový ředitel prodejní sítě COMFOR.

Podobné projekty lze nalézt i v zahraničí, např. nabídka firstSTREET, počítač upravený pro seniory s klávesnicí, která má důležitá tlačítka výrazně barevně odlišena, či speciální SW na platformě operačního systému Linux, který umožňuje na první pohled hlavně přímý přístup k internetu, poště a obrázkům.

I výrobci SW, reagují na individuální potřeby a proto např. běžnou funkcí novějších SW nebo nových operačních systémů Windows Vista a Windows 7, je možnost zvětšení, či zmenšení celé stránky pomocí držení tlačítka CTRL a současným rolováním kolečka na myši, nebo tažením za posuvník lupy, která je v aplikaci většinou umístěna vpravo dole na liště. Případně přímo aplikace Lupa, která umožní zvětšit vše, na co najedete kurzorem myši. Taková drobná vylepšení věřím, pomohou nejen seniorům.

3.4 Dílčí závěr

V této části práce jsme poznali, že ke generaci 50+ je třeba přistupovat empaticky, ale nepodlézavě, s respektem a zároveň s tím, že je třeba si respekt u starší generace získat. Víme také, že ve většině lidí stále není zakořeněna myšlenka nutnosti a potřebnosti celoživotního vzdělávání.

Úkolem každého kdo pracuje se starší generací je tedy motivovat, vzbudit touhu – docílit kladných i záporných emocí ve vztahu k předmětu, dostatečně a pravidelně opakovat, poskytnout možnosti, prostředky a cíl, tedy úspěch v předsevzaté činnosti, nové schopnosti se dostaví.

Ze statistik vyplývá, že s věkem velmi klesá křivka počítačové gramotnosti, ale zároveň je vidět, že nabídka institucí ať soukromých či komerčních na tuto skutečnost reaguje a možnost zlepšování se v počítačových dovednostech je i pro seniory čím dál více dostupná.

Na zvětšující se tržní potenciál reagují i výrobci IT a začínají se objevovat první produkty na míru potřebám seniorů. Otázkou je, dostane se nabídka těchto produktů přímo k určené generaci, jak na ně tato generace reaguje, oslovuje je taková nabídka, nebo co když je uráží, že jsou považováni za méněcenné. Na tyto otázky se pokusím najít odpovědi v následující praktické části.

Praktická část

Praktická část obsahuje dva oddíly, jeden za pomoci dotazníku sleduje způsob využívání počítače, to jak se respondenti práci na počítači učí, jaké mají vzdělání apod. Ve druhém oddíle je na vzorku generace 50+ vyzkoušena možnost edukace v používání počítače a jeho příslušenství. Je hledán optimální přístup, vyhovující parametry počítače a motivační faktory ke vzdělání v této oblasti.

IV. Dotazníkové šetření používání PC v domácnostech

4.1 Formulování problému, způsob zjišťování

Cílem této práce je analyzovat vztah generace 50+, tj. lidí ve věku nad 50 let k informačním technologiím, se zaměřením na využití počítačů v domácnostech. Pomocí testování se pokusit zjistit nejvhodnější způsob oslovení a edukace v počítačové gramotnosti u generace 50+. Získané informace v praxi využít při zpracování projektů, které umožní starší generaci obzvláště tzv. prvouživatelům bez obav a k plné spokojenosti využívat výhod počítačů resp. všech běžných informačních technologií.

Dotazníkové šetření má za cíl zjistit jakým způsobem jsou počítače v domácnostech využívány tj. na jaký druh práce, v jakém časovém rozsahu, jaké jsou zkušenosti či omezení v práci s počítačem a celkový přístup respondenta k této otázce apod. vše se zaměřením na generaci 50+.

Dotazování bylo provedeno pomocí on-line průzkumu mezi spolupracovníky, přáteli, jejich rodinnými příslušníky a zároveň byla žádost o elektronický průzkum zveřejněna na portálech pro seniory.

4.2 Popis dotazníku, metody zpracování

Tvorba dotazníku a samotné šetření se mělo co nejvíce přiblížit radám, které pro dotazování se staršími respondenty v kvantitativní šetření specifikovali Lawton a Herzog (1989):

- dotazníky byly tištěny velkým písmem v dobře čitelném fontu;
- někteří starší respondenti již nemusí tak dobře slyšet, ale dokáží to dobře skrývat, je potřeba být na takovou situaci připraven, být citlivý a přizpůsobit hlas (nekřičet, mluvit srozumitelně a artikulovat, není nutné mluvit pomalu, příliš pomalé tempo hovoru bývá obtížnější sledovat než přirozené tempo hovoru);

- starší respondenti nemusí být zvyklí na zodpovídání dotazníkové formy, jako jsou již lidé mladší, systém otázky a odpovědi by měl být vysvětlen;
- dichotomie (ano/ne) nejsou u starších respondentů příliš oblíbené, neradi se tak vyjadřují, a proto hodně takových otázek může zůstat nezodpovězeno nebo odbyto jako „nevím“; nejoblíbenější jsou vyvážené pětibodové škály a dostatečný čas na promyšlení odpovědi;
- na řadu otázek lidé bez ohledu na svůj věk dávají pozitivnější odpověď jako součást určité sebeobrany, resp. hodnotí pozitivněji, pokud jsou na dané situaci závislí. To se dá ošetřit specifitějšími otázkami na konkrétní věci (např. obecně se jim něco líbilo, ale když byli dotazováni na konkrétní části budovy, formální procedury apod., tak už nebyli tak „spokojení“ a při otázce „co by se mohlo v příštím období zlepšit“ se začala objevovat kritika současného stavu);
- je dobré se vyvarovat formátu „problém pro vás“, v takových případech zafungují psychologicky defenzivní mechanismy a nedochází k popisu reality;

Vzhledem k předpokládanému vzorku cca 100 respondentů ze všech věkových kategorií se jedná o kvalitativní výzkum, Jeho ambicí není zobecnit své výsledky na populaci, ale popsat danou problematiku na základě tohoto vzorku. Kvalitativní výzkum tak slouží jako „šipka“, která nám říká, jakým směrem se dále vydat. Měřítkem pak v tomto přístupu není velikost vzorku, ale jeho kvalita. V takovém případě pak lze postupovat podle pravidla „pokud již další respondent nepřinese novou informaci, pak je můj vzorek dostatečný“.

Dotazníky vyplněné v elektronické podobě na internetu na <http://vztah-generace-50-k-pc-a-informacnim-technologiiim.vyplnto.cz/>, jsou automaticky zpracovány v podobě tabulky a grafů. Dotazníky v tištěné podobě, byly převedeny do elektronické podoby v aplikaci Microsoft Office Excel 2010, byla provedena kontrola integrity konzistentnosti dat. Dotazníky byly zpracovány statistickou metodou s následnou analýzou a grafickým znázorněním pomocí grafů.

Dotazník v elektronické podobě pro on-line průzkum je inzerován na www.pozitivni-noviny.cz v sekci výzvy Senioři k počítačům, na sociální síti v rámci portálu [Facebook.com](https://www.facebook.com), a na spolupracujících portálech www.vyplnto.cz. Dále byl dotazník distribuován pro vyplnění vybrané části partnerské sítě prodejců společnosti Microsoft.

4.3 Interpretace výsledků

Kompletní výsledky on-line průzkumu lze nalézt v příloze č. 2. V této části jsou rozebrány jen nejzajímavější odpovědi.

Dotazník obsahuje 21 otázek, viz příloha č. 1. Z nichž první je rozdělovací, určující zda je respondent pro tento výzkum vhodný a poslední otázka je určena pouze pro osoby starší 50let.

Celkový počet respondentů: 134

Počet respondentů on-line průzkumu: 124

Počet respondentů osobního dotazování: 10 – zkušební vzorek

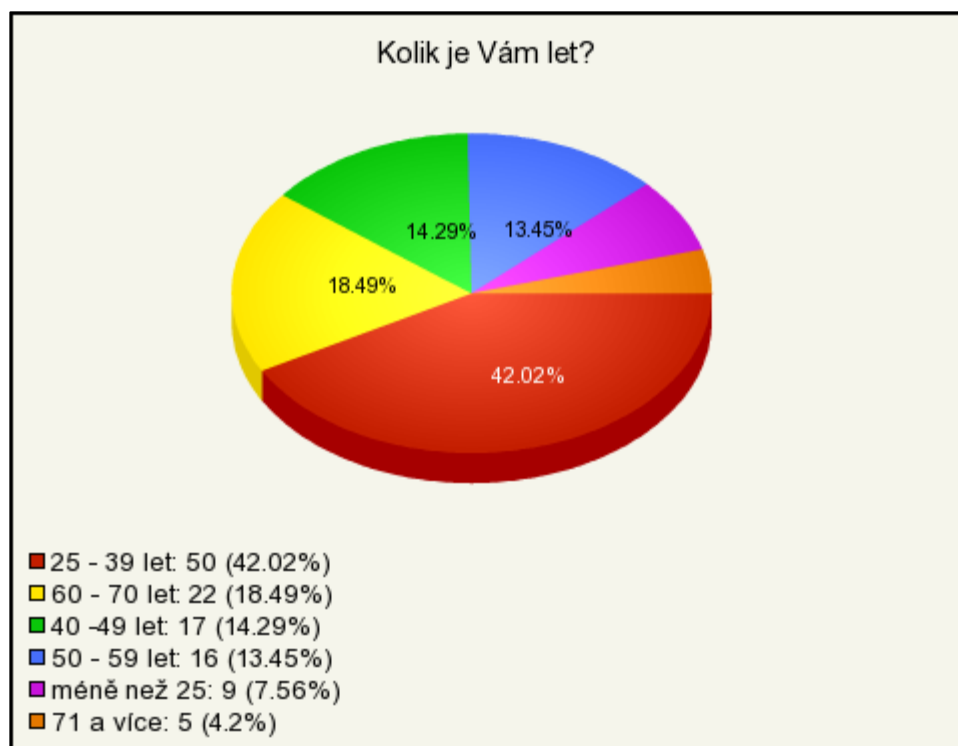
Poměr mužů a žen: 52% respondentů jsou ženy, 48% muži

Otázka č. 19 - Dosažené vzdělání respondentů

Graf 3 - k otázce č. 19

Komentář k otázce 19: více než polovina (52,94%) respondentů má vysokoškolské vzdělání. Na první pohled lze tedy vysuzovat, že vztah k počítačům a internetu mají ve všech věkových kategoriích lidé s vyšším vzděláním. Část respondentů jsou i prodejci počítačů, zde má vysokoškolské vzdělání převládající charakter. Také však předpokládám, že o dění na internetu tohoto typu, tedy pročítání on-line tiskovin, specializované seniorské weby a průzkumy se zajímá vrstva lidí s vyšším vzděláním.

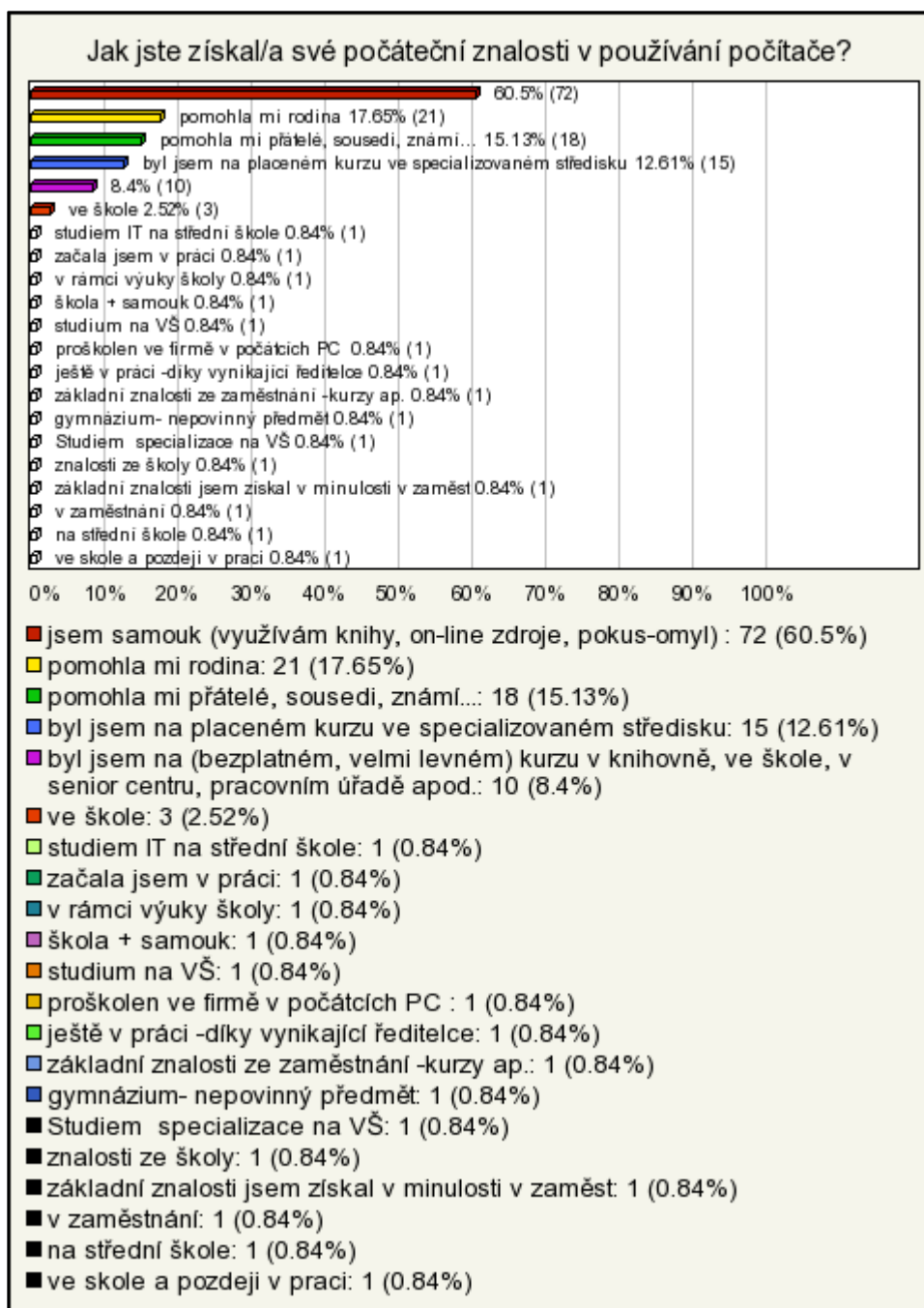
Otázka č. 20 – Věkové kategorie účastníků průzkumu**Graf 4 - k otázce č. 20**

Z tohoto složení je vidět, že na výzvu k vyplnění on-line dotazníku reagovala nejvíce skupina obchodních partnerů a mých přátel, povětšinou lidí do 40 let. Druhou nejpočetnější skupinou je kategorie 60-70 let, která z části reagovala na výzvu uveřejněnou na serveru www.pozitivni-noviny.cz a druhou její část tvoří rodiče respondentů z první skupiny.

Otázka č. 13**Graf 5 - k otázce č. 13**

Komentář k otázce č. 13: Téměř tři čtvrtiny respondentů má pocit, že dokáže vysvětlit princip fungování počítače. Tento výsledek považuji za nadprůměrný, ale pochopitelný. Průzkum vyplňovali z velké části lidé pohybující se kolem prodeje výpočetní techniky a jejich blízcí. Vzhledem k tomu, že více než polovina odpovědí je od žen, je příjemné zjištění, že ženy rozhodně nezůstávají pozadu v těchto znalostech.

Otázka č. 16

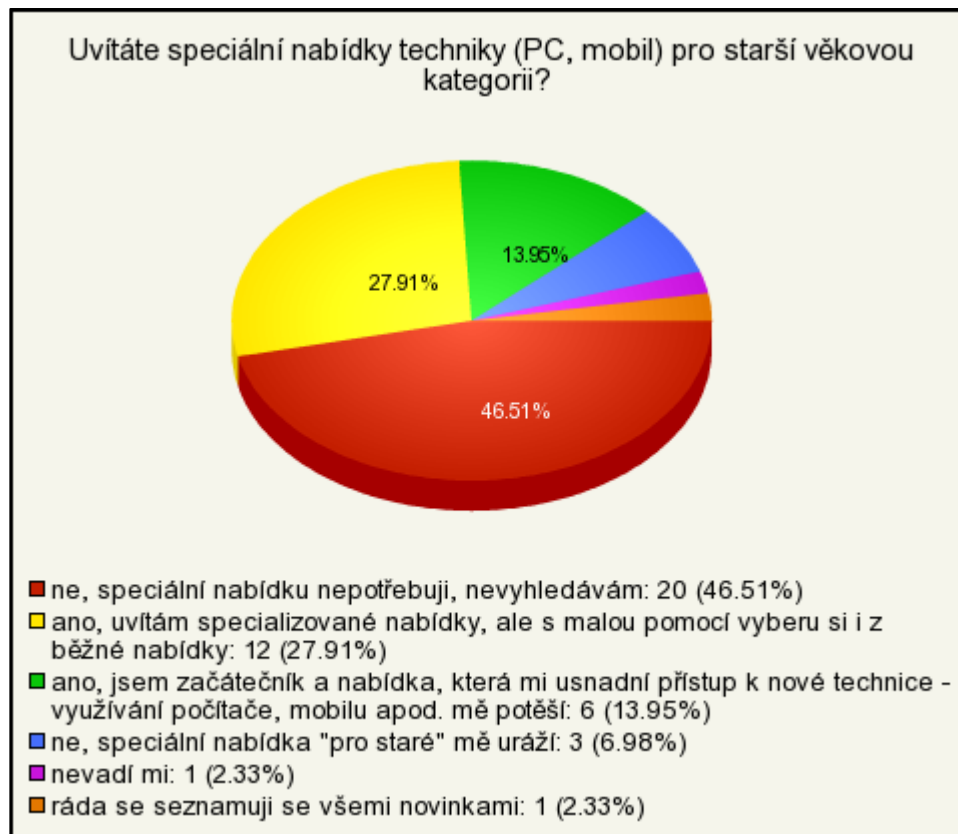

Graf 6 - k otázce č. 16

Komentář k otázce č. 16: Přes 60% účastníků uvádí, že začínali s PC spíše jako samouci. Souhrnně jen kolem 20% absolvovalo specializovaný kurz a z 20% pomáhá rodina. Nepřímo se tak potvrzují výsledky jiných průzkumů, kde se uvádí, že trendem v našich domácnostech je, že v tomto ohledu děti učí své rodiče. Také zkušenosti z oboru, kde se setkáváme s ochotou lidí počítač zakoupit, ale s neochotou platit za „nehmatatelné“ věci jako software a služby – tj. možnost si nechat počítač

připojit a nechat se vyškolit odborníkem. Nebo také přiznat v dnešním světě počítačů svou slabost v neznalosti počítačů a raději se naučit pomocí pokusu a omylu.

Otázka č. 21

Graf 7 - k otázce č. 21

Komentář k otázce č. 21: Tato otázka byla pokládána pouze respondentům, kteří uvedli svůj věk nad 50 let. Jejím cílem bylo zjistit, jak se staví generace 50+ k produktovým nabídkám, které jsou směřovány přímo na určitou starší věkovou hranici. Zda jsou tyto nabídky brány pocitově pozitivně nebo negativně.

Zde se ukazuje, že rozdílný přístup k této generaci je nutný. Téměř polovina odpovědí u lidí nad 50 let ukazuje, že specializovaná nabídka zboží by byla přijatá kladně. Zároveň je nutné věnovat pozornost i oněm 7%, které taková nabídka urazí. Ne každý padesátník či šedesátník je totiž počítačový analfabet, tak jako ne každý třicátník je počítačový expert.

4.3 Dílčí závěr

Cílem této kapitoly bylo pomocí průzkumu získat představu o vztahu lidí k informačním technologiím, k četnosti a stylu jejich využívání, důvodu k pořízení počítače a získávání prvních znalostí a také vztahu ke specializovaným nabídkám pro generaci 50+.

Vzhledem k tomu, že průzkum probíhal převážně na internetu a v prostředí prodejen výpočetní techniky, je vybraný vzorek relativně nakloněn pravidelnému používání počítačů, ať se jedná o použití doma nebo v zaměstnání. Odpovědi tohoto vzorku také ukazují, že by byly nejspíše nad průměrnou počítačovou gramotností generace 40+, dle grafu uvedeného v předchozích kapitolách.

Z odpovědí dotazníků i nestrukturalizovaných rozhovorů s respondenty je znát, že dva stejně staré lidi může jedna a tatáž nabídka urazit, nebo nadchnout. Jeden z ní cítí ageismus - podceňování stáří - a druhého nadchne, protože je přesně pro něj a cítí se jí osloven.

V tomto případě je třeba, aby se nad jistými typy nabídek zamysleli marketingový manažeři prodejců a výrobců neboť špatně zvolený název nebo slogan může pokazit jinak velmi dobrou nabídku. Například i název výše zmíněného projektu „Počítač 50+“ se sloganem „počítač pro mou generaci“, byť byl velmi oceňován jako vstřícný krok nabídky směrem ke starší generaci, byl kvůli svému názvu v nemálo případech pohaněn. A to návštěvníky prodejen, kteří do této kategorie spadají, mají pocit, že je výrobce považuje za něco horšího, méněcenného. Nyní probíhá změna koncepce projektu a jeho nový název „Senior PC“ již není, kupodivu, vnímám tak negativně.

V. Práce se vzorkem seniorů

5.1 Formulování problému

Záměrem toho průzkumu bylo najít nejsnazší cestu jak přilákat seniora k počítači a zjistit jaký postup je nejefektivnější pro nácvik ovládní počítače.

V rámci tohoto průzkumu jsem pracovala s dvěma seniory, prvním úkolem u obou bylo vzbudit zájem, druhým překonat počáteční ostych dostat se k praktické části ovládní počítače.

Hypotéza

Předpokládám, že oba senioři se naučí s nízkou uživatelskou úrovní využít počítač pro zábavu a hledání informací na internetu. Doba učení do tohoto stavu od prvního sednutí k počítači zabere cca 10 hodin praktického nácviku a 5 hodin teorie. Po této době budou umět oba počítač spolehlivě zapnout a vypnout a s jistotou vybrat a spustit programy přes ikony umístěné na ploše.

Prakticky se dostanou cca k bodu 5 níže uvedeného programu, o ostatních bodech budou mít povědomí - teoretický základ s ukázkou.

5.2 Práce se seniorem

Popis situace:

Babička Anna – 71 let – starobní důchodce, bez zdravotních potíží. Anna nemá žádné speciální koníčky ani zájmy. Den tráví péčí o domácnost a sledováním televize. Udržuje minimální sociální vztahy s přáteli nebo rodinou. V této době pečuje o svého manžela s částečně ochrnutou spodní polovinou těla.

Motivační prvky, pomocí kterých se dá na Annu působit, vycházejí z její osobnosti. Je přirozeně zvědavá a velmi nelibě nese, když nemá navrch. Ráda je „zajímavá“ tj. dělá jí dobře, když je svým okolím obdivována a chválena. Za svými kamarádkami a rodinou jezdí málokdy, spíše musí všichni navštěvovat jí. Přestože se tváří, že nikoho nepotřebuje, ráda si pozornost svého okolí vynucuje.

Očekávaný problém: Anna má obecně problém s jakoukoliv technikou a při prvním neúspěchu se rychle vzdává.

Děda Zdeněk – 74 let – starobní důchodce, invalida s částečně ochrnutou spodní polovinou těla. V době před ochrnutím (cca před 15měsíci) občas rybaří a chodí

sledovat fotbalová utkání. Jinak stejně tak jako Anna tráví den před televizí, nebo čtením knih „indiánek“.

U Zdeňka věřím, že bude napomáhat jeho edukaci, to že má nyní omezené možnosti vykonávat různé činnosti. Většinu času tráví v posteli, sleduje televizi nebo pospává. Práce s počítačem by mu nabídla alternativní trávení času. Vzhledem k tomu, že Zdeněk rád sleduje sportovní výsledky, předpokládám, že ho zaujmou možnosti internetu. Očekávaný problém: koordinace pohybů je celkově horší.

Oba nemají k počítači žádný vztah, ani jeden z nich s ním nikdy nepracoval, o počítači vědí pouze od dětí a vnuků. O internetu, jeho obsahu a fungování mají nejasnou představu.

Na tento pár jsem začala působit v polovině roku 2009, nejprve jsme se teoreticky bavili o počítači a internetu, jestli by to chtěli zkusit. První námitky, které jsem musela okamžitě překonávat byly např.: na co to bylo, my na to nemáme peníze, ten internet se musí pravidelně platit, na to bychom neměli apod. Tyto prvotní námitky byly překonány a oba souhlasili, že se stanou takovým malým výzkumným vzorkem pro tuto práci.

Postup v edukaci:

1. Seznámení s počítačem – jak vypadá stolní počítač, jak notebook, jejich výhody a nevýhody.
2. Jak se otevírá notebook, jak se zapíná a vypíná, k čemu jsou dobrá funkční tlačítka. K čemu je myš a nácvik práce s myší.
3. SW je duše počítače – programy Internet Explorer, hry, textový editor Word.
4. Internet - kam se co píše, jak se tam hledá, jak fungují oblíbené položky
5. Obrázky a videa – kde je najdu a jak si je mohu prohlížet
6. Průzkumník souborů – co je složka, co je soubor a k čemu je to dobré
7. Internet – co jsou to sociální a komunikační sítě (Live, Facebook, Twitter, ICQ, Skype) – jak a co tam lze najít a jak lze pomocí nich komunikovat s okolím
8. E-mail – na co je dobrý, jak se používá, jaká jsou potenciální nebezpečí
9. Poučení o bezpečnosti na internetu a e-mailu – sdílení informací, viry, spyware
10. Tiskárna, kopírka, scanner - součást práce s počítačem

Obecná doporučení, která vzešla z praxe pro školení seniorů lze formulovat takto:

- Senior sám musí sedět u počítače a ovládat myš. Školitel sedí z boku a radí na co kliknout.
- Je nutné, aby senior sám prováděl operace, které mu instruktor vysvětluje, v žádném případě kromě prvotního předvedení seniorovi nepomůže, když ovládá počítač instruktor. Pasivní dívání se a přikyvování má pro uživatele nulovou hodnotu.
- Když se podaří seniorovi vykonat úspěšný sled kroků, zopakujte s ním tento postup znovu klidně několikrát, dojde k fixaci kroků.
- Opakování postupů a případné vytvoření malých taháků - záchytných kroků, je vůbec nejdůležitější při práci se seniorem.
- Při osamostatňování při práci, se senior ani školitel nesmí bát aplikovat metodu "pokusu a omylu".

Problém většiny začátečníků je, že pohybují myší celým ramenem a potom je myš velmi neposlušná, tento pohyb také nutné nacvičovat:

- Položíme ruku na stůl (podložku) tak aby byla myš pod dlaní, ale nedotýkáme se jí
- Opřeme zápěstí o stůl (podložku), protože pokud neopřeme zápěstí, je opěrným bodem rameno a potom je myš velmi špatně ovladatelná.
- Chytíme myš palcem a malíčkem a zkusíme pohybovat myší nahoru-dolu, doprava- doleva, zápěstí stále zůstává stále na podložce.
- Pohyby opakujeme, dokud myš neposlouchá, sledujeme přitom pohyb kurzoru na obrazovce a tím kontrolujeme reakci.
- Potom již lehce opřeme ukazováček a prostředník o tlačítka a podle potřeby stlačujeme tlačítka.
- Pro správné ovládání myši je nutné naučit se jistě stlačovat pravé tlačítko včetně jeho držení a zároveň tažení myši (např. při kopírování nebo přesouvání souborů). Používat levé tlačítko, kde je většinou k dispozici rychlá nabídka nebo vlastnosti. A také je třeba trénovat práci s navigačním – rolovacím kolečkem, které umožňuje rychlejší pohyb na webové stránce nebo dokumentu.

Aktuální stav:

V této době jsme se dostali po cca 7 hodinách praxe a 3 hodinách teorie do fáze, že oba senioři zkoušejí práci s počítačem pod mým dohledem, pracují se starším notebookem a bezdrátový internet mají zdarma.

Anna – dle očekávání, dochází ve vztahu k počítači k relativně velkým výkyvům. Anně chybí dlouhodobá motivace, rychle zapomíná vyzkoušené postupy a velmi nerada se pokouší o postup „pokus-omyl“. Jak jsem předpokládala, zaujali jí karetní hry v opračném systému Windows, práci s myší díky tomu zvládá poměrně dobře, ale pokud udělá chybu, ráda jí svede na počítač. Nyní je ve stavu kdy je schopná počítač zapnout a spustit hru a zase jej vypnout. I chatování (dopisování si s okamžitou odezvou pomocí speciálních komunikačních programů) s vnučkou se jí líbilo, ale přece jen její rychlost psaní na počítači je při tomto využití ještě limitující.

Zdeněk – možnosti počítače resp. internetu jej zaujali hodně, postup v používání mu však stěžuje jeho handicap, nevydrží zatím dlouho sedět a vleže se mu počítač zatím špatně ovládá.

Také klávesnice notebooku je poměrně kompaktní takže psaní textů mu dělá trošku potíže. Naučil se tak díky tomu dobře používat oblíbené položky – tj. ukládá si stránky, na které chodí rád a umí se k nim vrátit. Práci s myší celkem zvládá, ale musela jsem mu v nastavení počítače citlivost myši snížit, aby nereagovala na třesoucí se ruku.

5.3 Dílčí závěr

Cílem kapitoly práce se seniory bylo vyzkoušet si reakce a ověřit si určité očekávané skutečnosti, které nastávají při kontaktu seniora nováčka s počítačem a IT technikou obecně.

Výsledek ověřil, že speciálně u této kategorie lidí, je důležité najít prvek motivace – motivace může být jak kladná – dostanu něco víc, něco z toho budu mít, nebo také záporná – budu mimo dění, budou si o mně myslet něco špatného, nebudu se moci pochlubit apod.

Při práci se seniorem zcela platí, že trpělivost a ohleduplnost školitele je stejně důležitá jako vůle školeného.

Pro lidi s mírným handicapem v motorice ruky - tj. pracuje se jim špatně s myší, se také může velmi dobře osvědčit počítač s velkou dotykovou obrazovkou. Ta umožní začátečníkovi bezproblémový pohyb kurzoru po obrazovce, přirozeným dotýkáním prstem se dostává přesně na položky, které ho zajímají.

Takové modely (viz obrázek č. 5) počítačů se na dnešním trhu stávají čím dále více dostupné, pohybují se v cenách od 9000Kč.

Dalším zjištěním je, že práce se seniory přináší potřebu upravit slovník lektora do srozumitelné podoby. Tj. je třeba se co nejvíce vystříhat anglikanismů a každé neobvyklé slovo, které nemá rozumný český ekvivalent pečlivě vysvětlit.

Obrázek 4 - Počítač ovládaný dotykem

Závěr

Tématem této bakalářské práce bylo analyzovat vztah generace 50+, tj. lidí ve věku nad 50 let k informačním technologiím, se zaměřením hlavně na využití počítačů. Získané informace v praxi využít při zpracování projektů, které umožní starší generaci obzvláště tzv. prvouživatelům bez obav a k plné spokojenosti využívat výhod počítačů resp. všech běžných informačních technologií.

Zájem o tuto část populace je v rámci mého zaměstnání hlavně ekonomický, na základě doporučení a dalších studií má pomoci zvýšit penetraci výpočetní techniky nejen v domácnostech seniorů, ale i v zařízeních pro seniory. Cílem je prodej software, hardware a souvisejících služeb lidem starší generace a to hlavně těm, kteří dosud počítač nevlastnili, případně mají s ním minimální zkušenosti.

V teoretické části jsem uvedla do souvislostí s tímto tématem statistiky zveřejňované renomovanými agenturami a závěry k nimž dospěli odborníci v oboru i své vlastní.

Poznali jsme, že trendem v celé západní a střední Evropě je rychlé zvyšování průměrného věku obyvatelstva, na tento jev by se měl komerční trh i sociální síť státu připravit. Tzn. všechny služby a produkty, nejen specifické služby pro seniory, musí vyhovovat také potřebám, omezením a preferencím starších lidí.

V Národním programu přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012 je uvedeno: „Pokud lidé starší 65 let budou tvořit třetinu populace, přestává mít smysl rozlišovat mezi službami a produkty pro seniory a pro neseniory“. Ve své práci jsem se nad tímto tvrzením zamýšlela, můj názor stále je, že alespoň v následujících pěti až sedmi letech má smysl v rámci IT trhu v České republice a celém bývalém východním bloku věnovat pozornost specifickým produktům a službám pro starší generaci a seniory. V této oblasti došlo totiž vlivem politického režimu k určitému zaostání, které se i dnes silně projevuje. Část starší generace je tedy i přes současné možnosti stále nováčkem v používání počítačů, vzniká jim tak často i nemalý handicap na trhu práce, nebo obecně ve společnosti.

Praktická část dotazníkového průzkumu na internetu i živě nám také potvrdila, že o specializovanou nabídku zájem je. Pokud je nabídka i komunikace vhodně zvolená nikoho neurazí a přinese užitek všem stranám.

Test ukázal, že je třeba potlačit prvotní námitky, s jakými jsem se potkala ve své praktické části práce se seniory a hlavně najít motivující prvek. Tj. ukázat, že babička s web kamerou a sluchátky je naprosto v pořádku a jak je to vlastně moc příjemná věc.

Najednou má své děti a vnoučata na očích více než kdy předtím, ví co se děje v okolí, najde spoustu starých i nových známých, nebo informací které by jinak těžko hledala. Baví se hraním her pro dva, i když zrovna není nikdo živý po ruce apod.

Doporučení na závěr této práce tedy je ano, věnujme se specializovaným nabídkám pro generaci 50+. Vytvořme odlišnou koncepci prodeje, nabídněme seniorům nejen cenově zvýhodněné balíky, ale hlavně nadstandardní služby spojené se zaškolením.

Marketingové snažení by nemělo končit na billboardech a prodejnách IT, ale mělo by se přesunout do míst, kde se starší generací lze spíše setkat, např. kluby důchodců, domovy pro seniory. V nemocnicích, LDN, čekárnách lékařů apod. by měli kromě možnosti zapůjčení televize, vzniknou i počítačové koutky, nebo možnost pronájmu počítače s internetem.

Pomocí prezentačních akcí, televizních pořadů, nebo návodů „Jak na to“ na DVD médiích zajistit aby se o možnostech počítače nejen dozvěděla co nejširší masa lidí, ale také ho alespoň vyzkoušela.

Reálné výsledky těchto úvah již, ale musí být součástí marketingu produktových strategií jednotlivých výrobců či dodavatelů.

Resumé

Cílem bakalářské práce je seznámit se problematikou stárnutí populace a analyzovat vztah generace lidí nad padesát let věku k informačním technologiím.

Tato problematika je zkoumána z pohledu výrobců, jejichž cílem je zajištění kvalitní a specializované nabídky informačních technologií a služeb pro starší generaci.

V teoretické části jsem se pokusila vysvětlit pojmy, se kterými budu pracovat. Definovala a popsala jsem generaci 50+, uvedla a popsala jevy týkající se starší generace a podložila dostupnými statistikami.

V praktické části jsem zopakovala cíl práce, zvolila metodologii, cílovou populační skupinu, nástroje sběru dat a zveřejnila své předpoklady. V části práce se seniory jsem popsala svůj výzkumný vzorek a věnovala se samotné interpretaci zjištěných dat.

Na závěr jsem provedla kritické zhodnocení výzkumu.

Od své práce slibuji, že bude vhodným úvodem pro rozšíření obzorů k problematice stárnutí populace a umožní zamyslet se lépe nad nabídkou výpočetní techniky a služeb s ní spojených současné generaci 50+ a to zvláště prvouživatelům - začátečníkům.

Anotace

Bakalářská práce pojednává o vztahu generace 50+ k informačním technologiím.

V teoretické části vysvětluje pojmy týkající se tématu a zveřejňuje a komentuje části dostupných statistik.

Praktická část se pokouší zodpovědět další otázky vztahu věku a používání počítače a internetu. Při učení seniorů, hledá optimální cestu motivace k práci s počítačem.

Práce si klade za cíl přispět získanými informacemi a provedenými testy k nalezení vhodné komunikace a optimální nabídky informačních technologií pro starší generaci klientů.

Annotation

This bachelor thesis treats of relation generation 50+ to information technology.

In theoretic parts explains notions concerning subject and make public and comments parts accessible statistician.

Practical part tempts make out next questions relation age and using PCs and Internet. During seniors teaching, looking for the optimal path of the motivation for work with computer.

The work propose by aim contribute by bring out and effected tests to retrieval fit communication and optimum offers information technology for older generation clients.

Klíčová slova

stárnutí - stáří - volný čas - komunikace - informační technologie - počítač

Keywords

ageing - old age - leisure time - communication - information technology - computer

Literatura a prameny

- 1) Burcin, B., Kučera, T. (2004) Nová kmenová prognóza populačního vývoje České republiky (2003-2065). Demografie 2004, roč. 46, č. 2, str. 100-111
- 2) Klevetová D., Dlabalová I., Motivační prvky při práci se seniory, Grada Praha 2008
- 3) Šerák Michal, Zájmové vzdělávání dospělých, Portál, Praha 2009, ISBN: 987-80-7367-551-6
- 4) Vidovičová Lucie, Gregorová Eva, Mainstreaming věku jako strategie managementu populací se stárnoucí demografickou strukturou, VÚPSV, v.v.i. Praha výzkumné centrum Brno, 2007, ISBN 978-80-87007-57-0
- 5) Bedrnová Eva a kol., Management osobního rozvoje, Management Press Praha, 2009
- 6) Gruber David, Zlatá kniha komunikace, Gruber TDP Ostrava, 2009, ISBN: 80-85624-23-0
- 7) Dostál, J. Informační a počítačová gramotnost – klíčové pojmy informační výchovy. Olomouc: Votobia, 2007, ISBN 978-80-7220-301-7
- 8) Lawton, M.P., Herzog, R., Special Research Methods for Gerontology. Amityville, New York: Baywood Publishers 1989
- 9) Švancara, J. Psychologie stárnutí a stáří. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1983
- 10) Martin Ferry, European Policy Research Centre, University of Strathclyde
- 11) ČSÚ – Informační společnost v číslech 2010 (Kód publikace: 9705-10)

INTERNETOVÉ ZDROJE:

- 1) Sak, P., Saková, K. Počítačová gramotnost a způsoby jejího získávání. Lupa: Server o českém internetu (on-line). [cit. 25. 6. 2007]
<http://www.lupa.cz/clanky/pocitacova-gramotnost-zpusoby-ziskavani/>
- 2) Richard Baker, Age Concern England, Age Proofing Toolkit – Příručka ke strategii pro demografické stárnutí, Elektronická příručka, Age Concern England a Výbor regionů, www.ageconcern.org.uk/regionsforallages, 2006

Seznam příloh

Příloha č. 1: Dotazník

Příloha č. 2: Neupravené výsledky on-line průzkumu

Příloha č. 3: Článek ve zlínském deníku on-line

Příloha č. 4: Vývoj počítačů ve vztahu k českým dějinám

Dotazník
vztah generace 50+ k PC a informačním technologiím

0 Využíváte občas osobní počítač?

- ano
- ne

1 V kolika letech jste začal/a používat počítač?

- v méně než 15 letech
- mezi 15 - 30 lety
- mezi 30 - 50 lety
- mezi 50 - 70 lety
- v 70 a více letech

2 Kde používáte počítač? (výběr z více odpovědí)

- doma
- v práci
- ve škole
- v internetové kavárně
- v knihovně
- v centru pro seniory
- v jiném místě (u přátel, v kroužku..)

3 Máte osobní počítač v domácnosti? Jak dlouho?

- méně než rok
- 1- 3 roky
- více než 5 let
- počítač nevlastním

4 Kolik hodin (v průměru) denně používáte počítač?

- méně než hodinu
- 1-3 hodin
- více než 5 hodin

5 Máte přístup k internetu?

- ano
- ne

6 K čemu nejvíce počítač používáte? (více odpovědí)

- Hraní her, i on-line her
- Pro komunikaci s okolím - četování (např. ICQ), sociální sítě (např. Facebook), telefonování (např. Skype)
- Pro studium
- Vyhledávání informací na internetu
- Využívám v rámci svých koníčků (např. vytváření tabulek, statistik, archivů, psaní knih apod.)

- Jiné (můžete uvést do poznámky - nepovinné)
  - Je nezbytnou součástí mého profesního zaměstnání
- 7 Vyberte prosím jedno tvrzení, se kterým se Vy nejvíce ztotožňujete.**
- Mám pouze základní znalosti ovládání PC.
  - Myslím si, že PC ovládám dobře, ale mé znalosti by mohly být ještě prohloubeny - mám rezervy.
  - Ovládám uživatelskou úroveň práce na PC.
  - PC dokážu ovládat na profesionální úrovni.
- 8 Kterým výrokem byste ohodnotil/a svoje schopnosti při práci s kancelářskými aplikacemi (Word, Excel, Powerpoint, Acces a další)?**
- Kancelářské aplikace ovládám, používám je v rámci své pracovní činnosti denně.
  - Zvládám pokročilé funkce kancelářských aplikací.
  - Zvládám základní obsluhu kancelářských aplikací.
  - Nepoužívám takové aplikace.
- 9 Využíváte elektronickou poštu (Outlook, Firebird, e-mail přes web..)?**
- E-mail používám denně.
  - E-mail používám několikrát týdně.
  - E-mail používám několikrát měsíčně.
  - Plánuji si založit a využívat e-mailovou adresu.
  - Nepoužívám a ani používat nebudu.
- 10 Jaký je Váš vztah k placení a nakupování přes internet (e- banking a e-kerce)?**
- Alespoň jednou už jsem na internetu nakupoval, nebo platil.
  - Pojmy znám, ale nikdy jsem nic přes internet nenakupoval ani neplatil.
  - Transakce provádím pravidelně několikrát za měsíc.
- 11 Máte povědomí o technologiích jako jsou PDA, Windows Mobile, SmartPhone, I-Phone, E-Book, Tablet PC?**
- O technologiích mám povědomí, ale nemají pro mne a moje aktivity žádný smysl.
  - Přemýšlím o zakoupení alespoň jedné z výše uvedených technologií.
  - Vlastním alespoň jednu z výše uvedených technologií.
  - Vůbec žádné informace nemám. O nové technologie se nezajímám.
  - Zaslechl jsem kusé informace z médií, viděl jsem je u známých atd.
- 12 Dokázal/a byste popsat základní principy fungování výpočetní techniky (máte představu jak počítače "uvnitř" pracují)?**
- ano
  - ne
- 13 Používáte kromě počítače i další příslušenství a IT techniku? Vyberte které (více možností):**
- web kameru
  - sluchátka s mikrofonem
  - digitální fotoaparát
  - tiskárnu

- scanner
- mobilní telefon
- wifi router (pro bezdrátovou domácí síť)
- flash disk, externí HDD

14 Pokud máte počítač, jaké byly vaše důvody pro pořízení - jak jste se dostal/a k PC?

- dostal/a jsem počítač od své rodiny
- baví mě technické novinky
- zaujali mě jeho možnosti
- chtěl/a jsem komunikovat s přáteli
- chtěl/a jsem mít přístup k internetu
- potřebuji ho ke studiu
- potřebuji ho k práci
- Jiné (můžete uvést do poznámky - nepovinné)
- počítač nevlastním

15 Jak jste získal/a své počáteční znalosti v používání počítače?

- jsem samouk (využívám knihy, on-line zdroje, pokus-omyl)
- pomohla mi rodina
- pomohli mi přátelé, sousedi, známí
- byl jsem na (bezplatném, velmi levném) kurzu v knihovně, ve škole, v senior centru, pracovním úřadě apod.
- byl jsem na placeném kurzu ve specializovaném středisku

16 Jak by, jste vyjádřil/a svůj vztah k počítači, internetu a související technice?

- pracuji s nimi nerad - z donucení
- využívám je, ale nemám k nim žádný speciální postoj
- je to můj oblíbený pracovní nástroj
- je to moje hobby
- nedokáží si bez toho představit svůj další život
- jsem na nich závislý/á

17 Jakého jste pohlaví?

- žena
- muž

18 Kolik je Vám let?

- méně než 25
- 25 - 40 let
- 40 -50 let
- 50 - 60 let
- 60 - 70 let
- 70 a více

19 Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- Základní
- Střední odborné
- Středoškolské
- Vysokoškolské (VOŠ i VŠ)

20 Otázka pouze pro starší 50 let:

Uvítáte speciální nabídky techniky (PC, mobil) pro starší věkovou kategorii?

- ano, jsem začátečník a nabídka, která mi usnadní přístup k nové technice - využívání počítače, mobilu apod. mě potěší
- ano, uvítám specializované nabídky, ale s malou pomocí vyberu si i z běžné nabídky
- ano, speciální nabídka mi ulehčuje v určitém handicapu
- ne, speciální nabídku nepotřebuji
- ne, speciální nabídka "pro staré" mě uráží

Neupravené výsledky on-line průzkumu na internetu

1. Využíváte občas osobní počítač? (povinná, seznam - právě jedna - rozdělující)

ODPOVĚĎ	POČET	LOKÁLNĚ
ano	120	96.77%
ne	4	3.23%

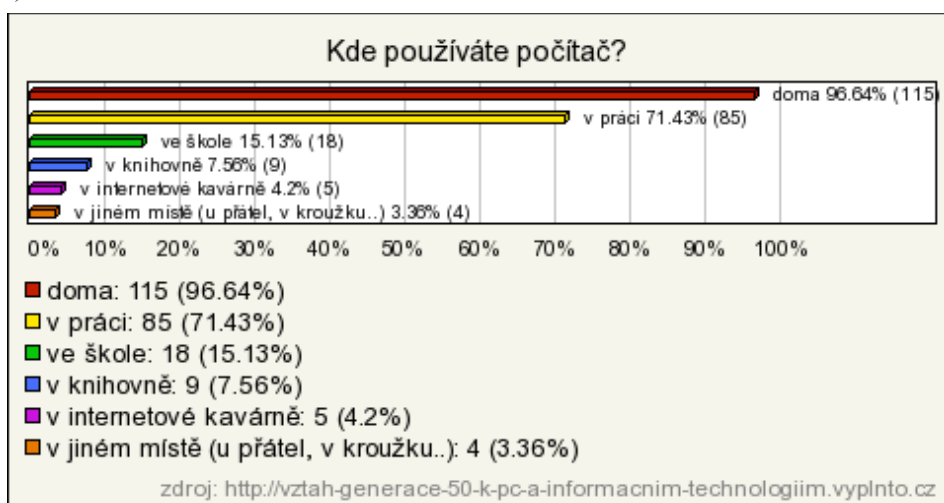
2. V kolika letech jste začal/a používat počítač? (povinná, seznam - právě jedna)

ODPOVĚĎ	POČET	LOKÁLNĚ
mezi 15 - 30 lety	49	41.18%
mezi 30 - 50 lety	31	26.05%
v méně než 15 letech	26	21.85%
mezi 50 - 70 lety	13	10.92%

3. Kde používáte počítač? (povinná, seznam - alespoň jedna)

ODPOVĚĎ	POČET	LOKÁLNĚ
doma	115	96.64%
v práci	85	71.43%
ve škole	18	15.13%
v knihovně	9	7.56%
v internetové kavárně	5	4.2%
v jiném místě (u přátel, v kroužku..)	4	3.36%

4. Máte osobní počítač v domácnosti? Jak dlouho? (nepovinná, seznam - právě jedna)

ODPOVĚĎ	POČET	LOKÁLNĚ
více než 3 roky	101	85.59%
1- 3 roky	15	12.71%
méně než rok	2	1.69%

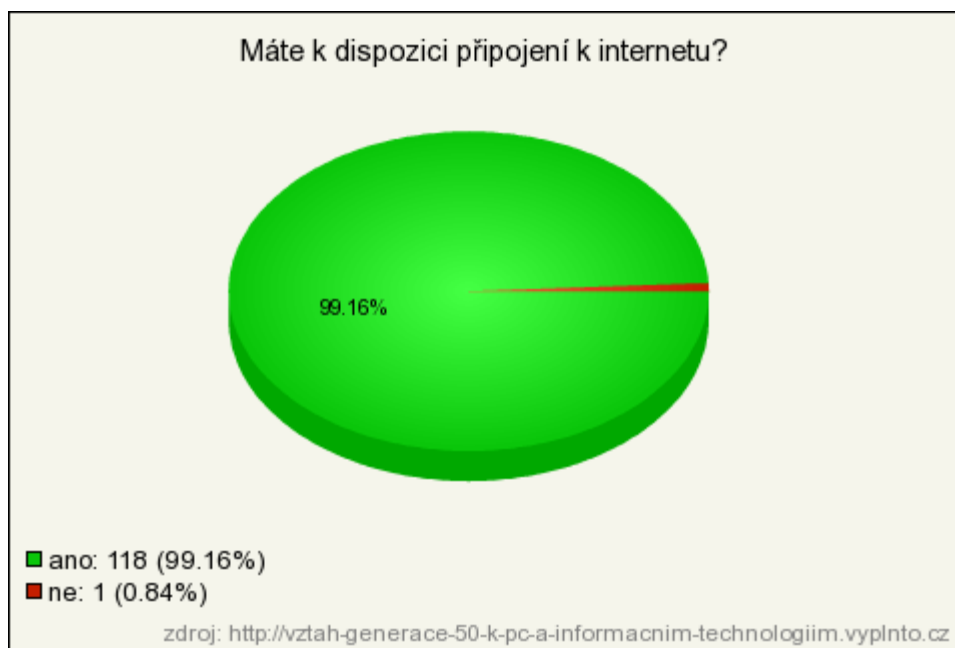
5. Odhadněte kolik hodin (v průměru) denně používáte počítač? (povinná, seznam - právě jedna)

ODPOVĚĎ	POČET	LOKÁLNĚ
více než 3 hodiny	82	68.91%
1-3 hodiny	26	21.85%
méně než hodinu	11	9.24%

6. Máte k dispozici připojení k internetu? (povinná, ano - ne)

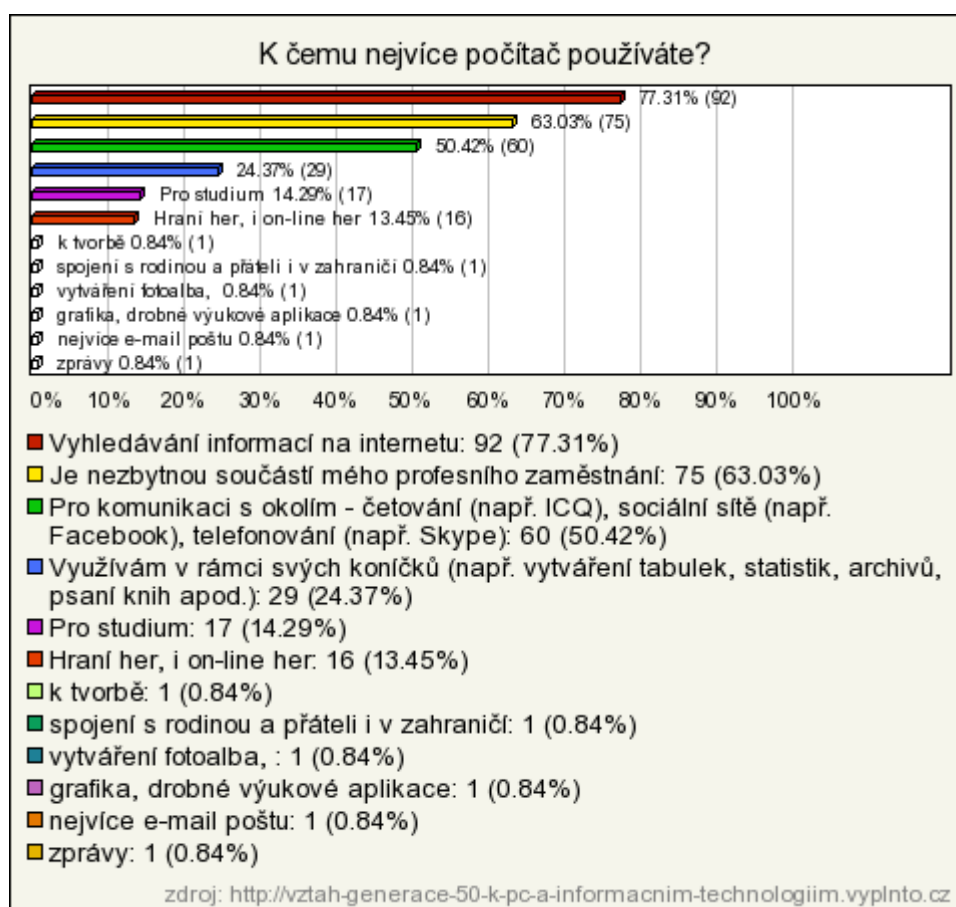
ODPOVĚĎ	POČET	LOKÁLNĚ
ano	118	99.16%
ne	1	0.84%

7. K čemu nejvíce počítač používáte? (povinná, seznam - alespoň jedna - polouzavřená)

ODPOVĚĎ	POČET	LOKÁLNĚ
Vyhledávání informací na internetu	92	77.31%
Je nezbytnou součástí mého profesního zaměstnání	75	63.03%
Pro komunikaci s okolím - četování (např. ICQ), sociální sítě (např. Facebook), telefonování (např. Skype)	60	50.42%
Využívám v rámci svých koníčků (např. vytváření tabulek, statistik, archivů, psaní knih apod.)	29	24.37%
Pro studium	17	14.29%
Hraní her, i on-line her	16	13.45%
k tvorbě	1	0.84%
spojení s rodinou a přáteli i v zahraničí	1	0.84%
vytváření fotoalba,	1	0.84%
grafika, drobné výukové aplikace	1	0.84%
nejvíce e-mail poštu	1	0.84%
zprávy	1	0.84%

8. Vyberte prosím jedno tvrzení, se kterým se Vy nejvíce ztotožňujete. (povinná, seznam - právě jedna)

ODPOVĚĎ	POČET	LOKÁLNĚ
Ovládám uživatelskou úroveň práce na PC.	42	35.29%
PC dokážu ovládat na profesionální úrovni.	39	32.77%
Myslím si, že PC ovládám dobře, ale mé znalosti by mohly být ještě prohloubeny - mám rezervy.	24	20.17%
Mám pouze základní znalosti ovládání PC.	14	11.76%

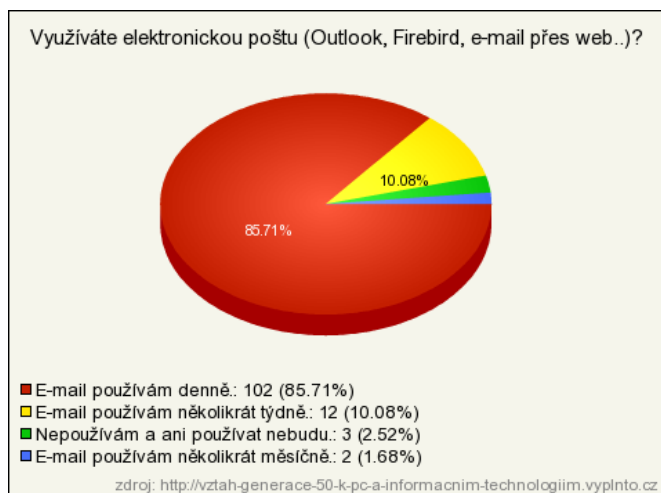
9. Kterým výrokem byste ohodnotil/a svoje schopnosti při práci s kancelářskými aplikacemi (Word, Excel, Powerpoint, Acces a další)? (nepovinná, seznam - právě jedna)

ODPOVĚĎ	POČET	LOKÁLNĚ
Kancelářské aplikace ovládám, používám je v rámci své pracovní činnosti denně.	48	40.34%
Zvládám základní obsluhu kancelářských aplikací.	37	31.09%
Zvládám pokročilé funkce kancelářských aplikací.	22	18.49%
Nepoužívám takové aplikace.	12	10.08%

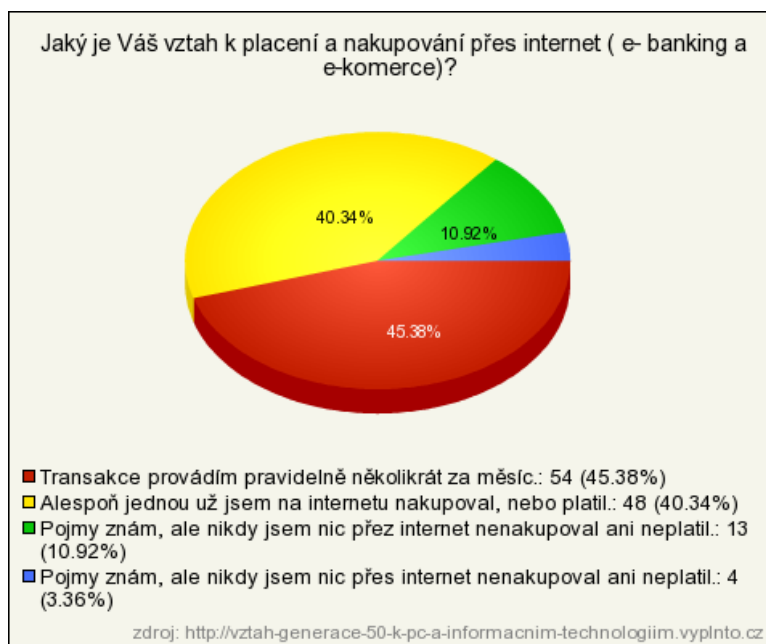
10. Využíváte elektronickou poštu (Outlook, Firebird, e-mail přes web..)?
(nepovinná, seznam - právě jedna)

ODPOVĚĎ	POČET	LOKÁLNĚ
E-mail používám denně.	102	85.71%
E-mail používám několikrát týdně.	12	10.08%
Nepoužívám a ani používat nebudu.	3	2.52%
E-mail používám několikrát měsíčně.	2	1.68%

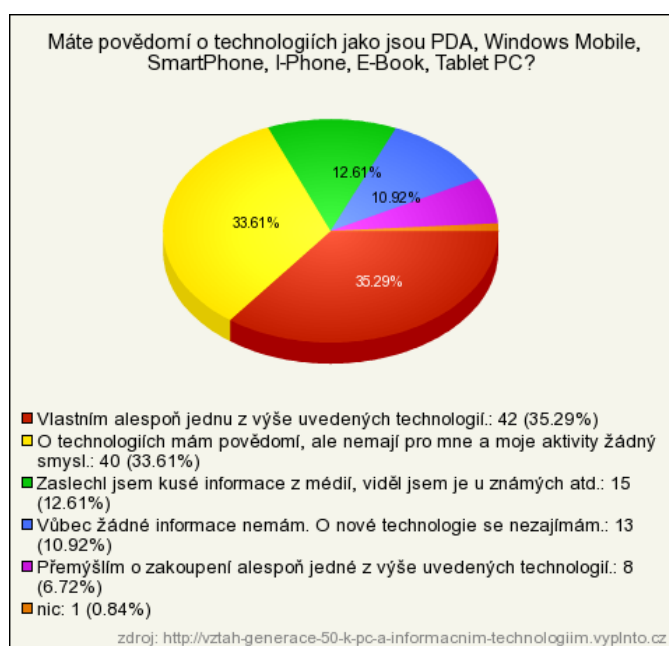
11. Jaký je Váš vztah k placení a nakupování přes internet (e- banking a e-komerce)?
(nepovinná, seznam - právě jedna)

ODPOVĚĎ	POČET	LOKÁLNĚ
Transakce provádím pravidelně několikrát za měsíc.	54	45.38%
Alespoň jednou už jsem na internetu nakupoval, nebo platil.	48	40.34%
Pojmy znám, ale nikdy jsem nic přes internet nenakupoval ani neplatil.	17	14.28%

12. Máte povědomí o technologiích jako jsou PDA, Windows Mobile, SmartPhone, I-Phone, E-Book, Tablet PC? (povinná, seznam - právě jedna - polouzavřená)

ODPOVĚĎ	POČET	LOKÁLNĚ
Vlastním alespoň jednu z výše uvedených technologií.	42	35.29%
O technologiích mám povědomí, ale nemají pro mne a moje aktivity žádný smysl.	40	33.61%
Zaslechl jsem kusé informace z médií, viděl jsem je u známých atd.	15	12.61%
Vůbec žádné informace nemám. O nové technologie se nezajímám.	13	10.92%
Přemýšlím o zakoupení alespoň jedné z výše uvedených technologií.	8	6.72%
nic	1	0.84%

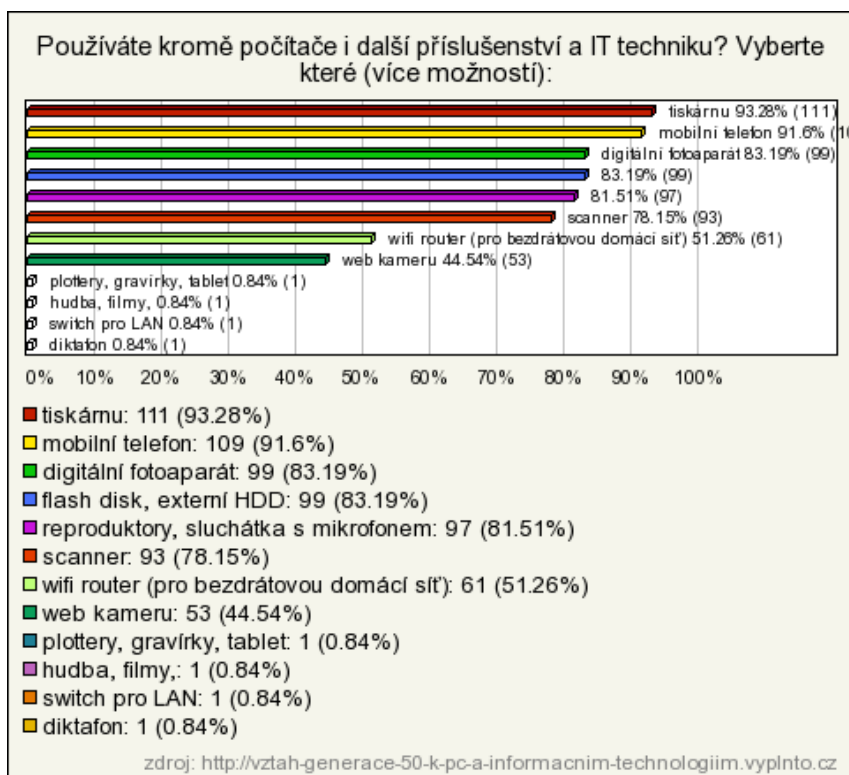
13. Dokázal/a byste popsat základní principy fungování výpočetní techniky (máte představu jak počítače "uvnitř" pracují)? (povinná, ano - ne)

ODPOVĚĎ	POČET	LOKÁLNĚ
ano	85	71.43%
ne	34	28.57%

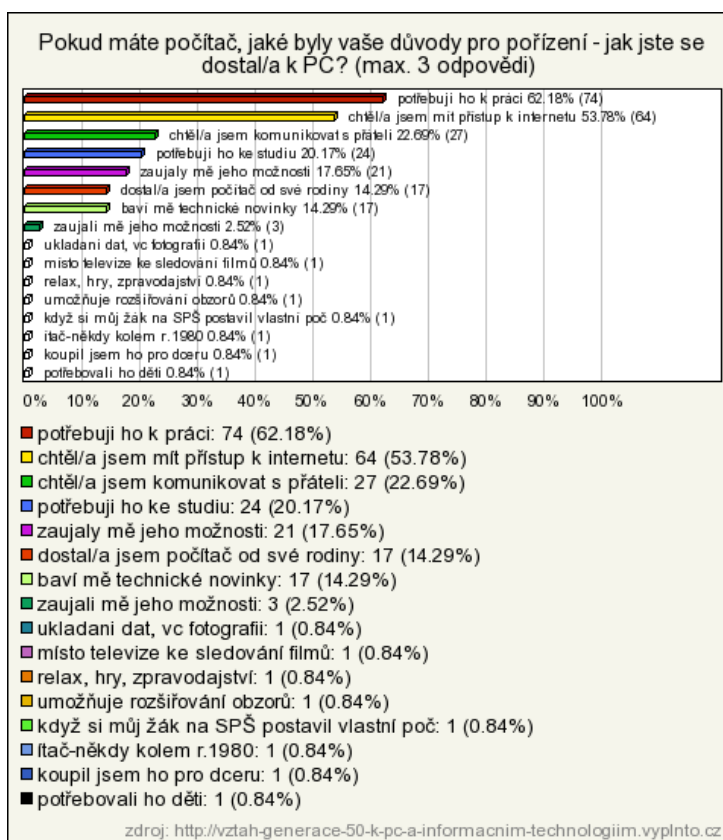
14. Používáte kromě počítače i další příslušenství a IT techniku? Vyberte které (více možností): (nepovinná, seznam - alespoň jedna - polouzavřená)

ODPOVĚĎ	POČET	LOKÁLNĚ
tiskárnu	111	93.28%
mobilní telefon	109	91.6%
digitální fotoaparát	99	83.19%
flash disk, externí HDD	99	83.19%
reproduktory, sluchátka s mikrofonem	97	81.51%
scanner	93	78.15%
wifi router (pro bezdrátovou domácí síť)	61	51.26%
web kameru	53	44.54%
plottery, gravírky, tablet	1	0.84%
hudba, filmy,	1	0.84%
switch pro LAN	1	0.84%
diktafon	1	0.84%

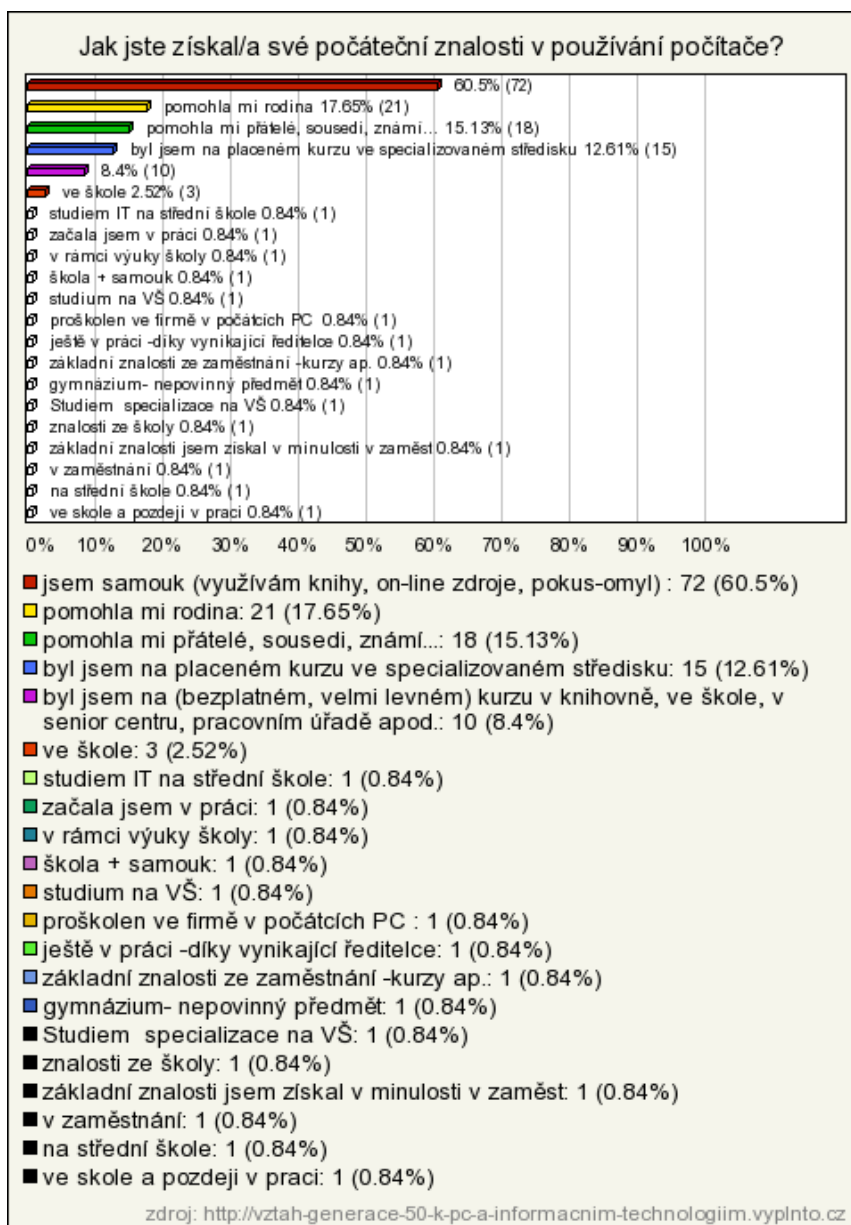
15. Pokud máte počítač, jaké byly vaše důvody pro pořízení - jak jste se dostal/a k PC? (max. 3 odpovědi) (povinná, seznam - alespoň jedna - polouzavřená)

ODPOVĚĎ	POČET	LOKÁLNĚ
potřebuji ho k práci	74	62.18%
chtěl/a jsem mít přístup k internetu	64	53.78%
chtěl/a jsem komunikovat s přáteli	27	22.69%
potřebuji ho ke studiu	24	20.17%
zaujaly mě jeho možnosti	21	17.65%
dostal/a jsem počítač od své rodiny	17	14.29%
baví mě technické novinky	17	14.29%
zaujali mě jeho možnosti	3	2.52%
ukladání dat, vc fotografií	1	0.84%
místo televize ke sledování filmů	1	0.84%
relax, hry, zpravodajství	1	0.84%
umožňuje rozšiřování obzorů	1	0.84%
když si můj žák na SPŠ postavil vlastní počítač-někdy kolem r.1980	1	0.84%
koupil jsem ho pro dceru	1	0.84%
potřebovali ho děti	1	0.84%

16. Jak jste získal/a své počítačové znalosti v používání počítače? (povinná, seznam - alespoň jedna - polouzavřená)

ODPOVĚĎ	POČET	LOKÁLNĚ
jsem samouk (využívám knihy, on-line zdroje, pokus-omyl)	72	60.5%
pomohla mi rodina	21	17.65%
pomohli mi přátelé, sousedi, známí...	18	15.13%
byl jsem na placeném kurzu ve specializovaném středisku	15	12.61%
byl jsem na (bezplatném, velmi levném) kurzu v knihovně, ve škole, v senior centru, pracovním úřadě apod.	10	8.4%
ve škole	3	2.52%

17. Jak byste vyjádřil/a svůj vztah k počítači, internetu a související technice?
(povinná, seznam - právě jedna - polouzavřená)

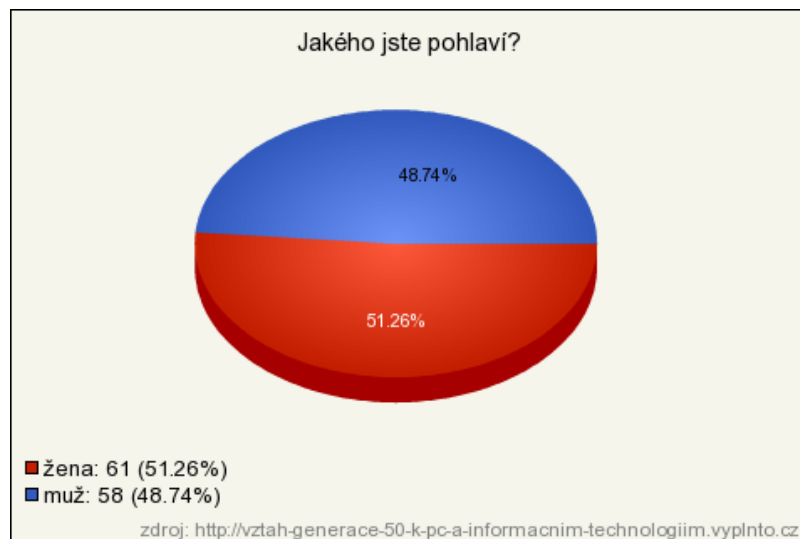
ODPOVĚĎ	POČET	LOKÁLNĚ
je to můj oblíbený pracovní nástroj	36	30.25%
využívám je, ale nemám k nim žádný speciální postoj	31	26.05%
nedokáži si bez toho představit svůj další život	26	21.85%
je to moje hobby	15	12.61%
jsem na nich závislý/á	9	7.56%
je to můj pracovní nástroj	1	0.84%
pracuji s nimi nerad/a - z donucení	1	0.84%

18. Jakého jste pohlaví? (povinná, seznam - právě jedna)

ODPOVĚĎ	POČET	LOKÁLNĚ
žena	61	51.26%
muž	58	48.74%

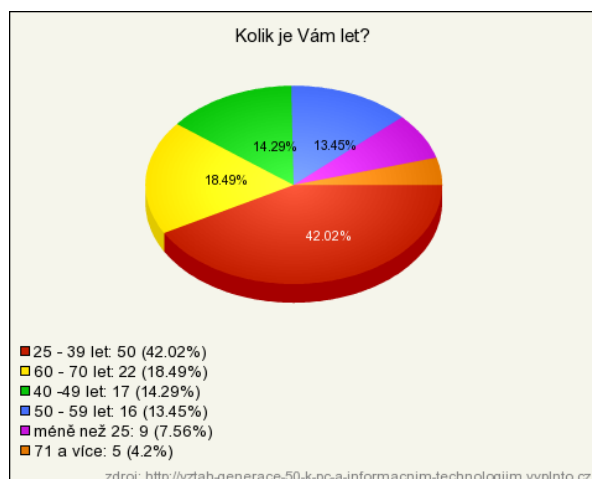
19. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? (povinná, seznam - právě jedna)

ODPOVĚĎ	POČET	LOKÁLNĚ
Vysokoškolské (VOŠ i VŠ)	63	52.94%
Středoškolské	33	27.73%
Střední odborné	21	17.65%
Základní	2	1.68%

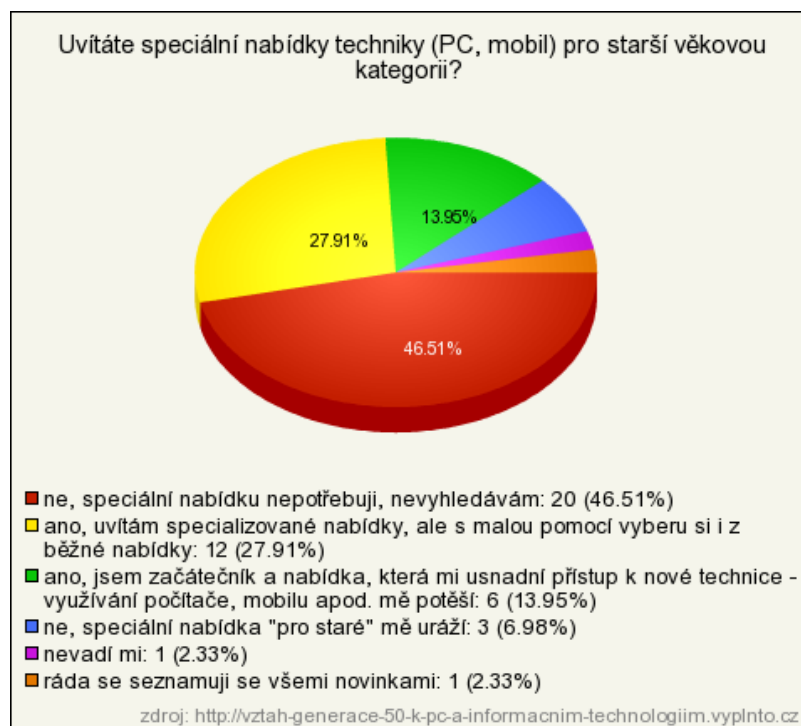
20. Kolik je Vám let? (povinná, seznam - právě jedna - rozdělující)

ODPOVĚĎ	POČET	LOKÁLNĚ
25 - 39 let	50	42.02%
60 - 70 let	22	18.49%
40 -49 let	17	14.29%
50 - 59 let	16	13.45%
méně než 25	9	7.56%
71 a více	5	4.2%

21. Uvítáte speciální nabídky techniky (PC, mobil) pro starší věkovou kategorii? (povinná, seznam - právě jedna - polouzavřená)

ODPOVĚĎ	POČET	LOKÁLNĚ
ne, speciální nabídku nepotřebuji, nevyhledávám	20	46.51%
ano, uvítám specializované nabídky, ale s malou pomocí vyberu si i z běžné nabídky	12	27.91%
ano, jsem začátečník a nabídka, která mi usnadní přístup k nové technice - využívání počítače, mobilu apod. mě potěší	6	13.95%
ne, speciální nabídka "pro staré" mě uráží	3	6.98%
nevadí mi	1	2.33%
ráda se seznamuji se všemi novinkami	1	2.33%

ZLÍNSKÝ
deník.cz Vybrat deník Katalog firem Napište nám

 PÁD STROMU
[Sledovali jsme soud on-line](#)

 ON-LINE rozhovor
[S trenérem hokejistů PSG Zlín](#)

Výzva čtenářům:

ANKETA: Budou vám chybět telegramy?

Rubrika: [Zlínský deník](#) - [Moje Zlínsko](#)

Senior: Počítač je moje nová vášně

Zlínský kraj - Přestože nechtěl mít s počítačem nikdy nic společného, děti mu ho koupily k Vánocům. Od té doby usedá jednadmdesátiletý Jan Kašík z Valašského Meziříčí před obrazovku každý den.

Autor:
[Alexandra Buršíková](#)

[Řešení ODS pro podporu živnostníků. 12 bodů jak na to.](#)

reklama

   19.3.2008 13:16

„Hraji hry, nebo třeba pracuji s hudbou,“ usmívá se muž, pro kterého se stal počítač prostředkem pro krácení volných chvil. Chce ale víc. „Nakoupil jsem si literaturu a zabral se do [studia](#). Přemýšlím, že si pořídím internet,“ líčí senior plány do budoucna.

Příloha č. 4 - Vývoj počítačů ve vztahu k českým dějinám

	Historie ČR	Historie vývoje PC
1918-1938	<p>Ti nejstarší z generace 50+ se rodí v období První republiky (1918–1938). Po porážce Rakouska–Uherska v první světové válce se české země 28. října 1918 osamostatnily a staly se jádrem nově vzniklého Československa, jehož území zahrnovalo i Slovensko a Podkarpatskou Rus. Dětilo se tedy na Zemi českou, Zemi moravskoslezskou, Zemi slovenskou a Zemi podkarpatskoruskou. Hlavním městem Československa byla Praha. Zde se také soustředily všechny důležité úřady a ministerstva.</p>	<p>O první PC lze uvažovat již v roce 1833, kdy Charles Babbage pokročil od vývoje svého „Difference engine“ k lepšímu návrhu „Analytical engine“. Jeho cílem bylo postavit univerzální programovatelný počítač používající jako vstupní médium děrné štítky. Struktura stroje obsahovala „sklad“ (paměť) a „mlýnici“ (procesor), což mu umožňovalo činit rozhodnutí a opakovat instrukce.</p> <p>Pokus o sestavení stroje skončil neúspěšně, když byl nejprve zpomalen hádkami s řemeslníkem nepřesně vyrábějícím ozubená kola a později zcela zastaven kvůli nedostatečnému financování. Babbage zjistil, že pro svůj stroj bude potřebovat programátora. Najal tedy mladou ženu se jménem Ada Lovelace, která se tak stala prvním programátorem na světě a na její počest byl nazván programovací jazyk Ada.</p>
1938-1945	<p>Na nátlak nacistického Německa a evropských mocností bylo v září roku 1938 Československo Mnichovskou dohodou donuceno postoupit Německu pohraničí (tzv. Sudety). Jižní oblasti Slovenska a Podkarpatské Rusi připadly Maďarsku, malou část československého území (zejména oblast Těšínska) získalo Polsko. Tento okleštěný státní útvar se psal se spojovníkem (Česko-Slovensko) a je nazýván Druhá republika.</p> <p>14. března 1939 Slovensko vyhlásilo samostatnost a po okupaci německými vojsky 15. března 1939 byl na zbytku československého území (tedy v Česku bez Sudet, připojených v roce 1938 k Německu, a východní části československého Těšínska, připojené ve stejném roce k Polsku) vyhlášen Protektorát Čechy a Morava (na území Protektorátu se nacházela jen velmi malá část Českého Slezska v okolí Ostravy, zbytek, včetně československého Těšínska, byl připojen k Německu).</p>	<p>V roce 1943 Howard H. Aiken a jeho spolupracovníci na Harvardské univerzitě uvedli do provozu 1. programovatelný elektromechanický kalkulátor Harvard Mark I. Byl téměř 16 m dlouhý, vážil 5t a obsahoval na tři čtvrtě miliónu součástek a něco málo přes 800km drátových spojů.</p> <p>Následovníkem Harvard Marka I. byl v r. 1944 ENIAC, který obsahoval 17 486 elektronek, kolem 5 mil. pájených spojů, vážil kolem 30tun a zabíral plochu asi 310m². V průběhu války se počítače používaly pro:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaměřování dělostřelectva - šifrování a dešifrování (Enigma, Colossus)

1945-1960	<p>Poválečné Československo</p> <p>V květnu 1945 Československo osvobodili spojenci a byl obnoven formálně demokratický stát. Došlo však k dnes sporným jevům, jako bylo vysídlení Němců z Československa do Německa a Rakouska nebo omezení stranické soutěže, rozsáhlé znárodnování klíčových podniků jako např. těžkého průmyslu, energetiky, filmového průmyslu, bank, pojišťoven, větších stavebních podniků atd. V únoru 1948 se v Československu chopila moci Komunistická strana Československa; země se stala totalitním státem a součástí sovětského bloku. Byly potlačeny struktury občanské společnosti počínaje zrušením samosprávných zemí (1949) až po potlačení svobodného spolkového a ekonomického života. Rozsáhlé znárodnování a měnová reforma (1953) připravily miliony občanů o majetek. V roce 1960 byla novou ústavou oficiální název státu změněn na Československá socialistická republika (ČSSR).</p>	<p>S nástupem polovodičů se současně snižovala i spotřeba energie a rostla spolehlivost a rychlost počítačů. Vynález tranzistoru podstatně ovlivnil další vývoj počítačů. Klíčové pro vývoj byly roky:</p> <p>1947 - vynález tranzistoru a 1953 – první počítač s tranzistorem</p> <p>Následující léta byla ve znamení vývoje velkých sálových počítačů, které „na zakázku“ zpracovávaly obrovské množství dat. Vznikaly velké klimatizované sály a obrovská výpočetní střediska.</p> <p>Ačkoli byly tranzistory oproti elektronkám obrovským skokem vpřed, přece jen úplně nevyhovovaly a vědci dál báдали a vynalézali. Výsledkem byl vynález integrovaného obvodu (IO). V roce 1958. Použitím IO se rychlost počítačů opět zvýšila. Také rozměry se změnily, již se objevují modely relativně malých osobních počítačů.</p> <p>Prvním sériově vyráběným počítačem se stal UNIVAC firmy Remington, který byl dodáván na trh od roku 1951.</p>
1960-1989	<p>Liberalizační hnutí roku 1968, známé jako Pražské jaro, bylo poraženo invazí vojsk Sovětského svazu a dalších zemí Varšavské smlouvy 21. srpna 1968. Po invazi emigrovalo mnoho především vzdělaných lidí do demokratických zemí v Evropě i do USA, což ještě zrychlilo hospodářský úpadek země, který zažívala po připojení k sovětskému bloku. Území Československa pak bylo okupováno Sovětskou armádou, která definitivně odešla až roku 1991, a režim takzvané normalizace na dvacet let potlačil občanské svobody. Trvalejším státoprávním důsledkem Pražského jara zůstala federalizace Československé socialistické republiky, nastolená k 1. lednu 1969, jež unitární stát formálně změnila na federaci dvou suverénních národních států – České socialistické republiky (ČSR) a Slovenské socialistické republiky (SSR).</p>	<p>V r. 1964 Gordon Moore formuloval domněnku, že kapacita IO se každých 12 až 18 měsíců zdvojnásobí. Tento výrok zatím opravdu platí. V současné době počet součástek na čipu vyšplhal až na několik milionů a vývoj se stále nezastavil.</p> <p>První mikroprocesor spatřil světlo světa v roce 1971. Výsledkem jsou nejen vysoce výkonné sálové superpočítače - nejznámější jsou od firmy Cray, ale na druhé straně hlavně PC v dnešní podobě. Prvním PC můžeme nazvat Anita Mark 8 z roku 1965. Dnes jej sice předčí prakticky každá kalkulačka, ale ve své době znamenal průlom do způsobu užívání této techniky.</p> <p>V r. 1975 je uveden první masově prodáváný počítač Altair 8800</p> <p>Roku 1977 v Americe Bill Gates a Paul Allen oficiálně ustavují společnost Microsoft</p> <p>Rok 1981 IBM uvádí PC s operačním systémem MS-DOS</p> <p>Roku 1985 Microsoft vyvíjí Windows 1.0. a v roce 1990 Windows 3.0</p>

1989-2010	<p>Sametová revoluce, zahájena 17. listopadu 1989, svrhla komunistický režim a umožnila obnovu demokracie a svobodného podnikání. Z názvu státu a obou republik bylo v roce 1990 vypuštěno slovo socialistický a Česká republika získala své vlastní státní symboly.</p> <p>Od roku 1990 začala být opožděně uváděna do praxe federalizace, která sice formálně platila již od roku 1969, ale prakticky byla do dosud do značné míry zmrazena. Mezi oběma složkami federace, Českou republikou a Slovenskou republikou, však rychle narůstaly rozpory, které vedly k rychlému rozpadu společného státu. Jako subjekt mezinárodního práva vznikla Česká republika 1. ledna 1993. Úspěšně se zapojila do politických struktur demokratického Západu – 12. března 1999 byla přijata do NATO a 1. května 2004 vstoupila do Evropské unie.</p>	<p>Po sametové revoluci se hranice dostupnosti digitální technologie téměř nekonečně rozšiřují. První počítače na současné bázi (mini XP, AT) jsou v roce 1990 ke koupi od třiceti do statisíc korun.</p> <p>Procesor Pentium od firmy Intel se objevuje v roce 1993 a má 3,100,000 tranzistorů.</p> <p>Operační systémy od nejstarších až po aktuálně nejrozšířenější Windows XP či nejnovějších Windows7 napomáhají rozvoji internetu až po virtuální sociální sítě. Počítače se zmenšují a zároveň s plnou funkcí integrují do dalších zařízení typu PDA, navigace pod.</p>
-----------	--	--